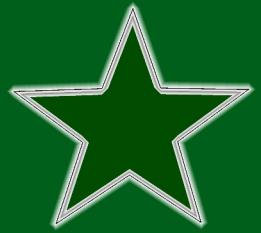

VALENCIA LUNO

Tria epoko – numero 17 – Septembro 2023

- ★ Aŭgusto kaj mi, la madridaj jaroj
- ★ Kafokunvenoj renaskiĝas
- ★ Filmartikolo: Blade Trinity (2004)

★ JOAQUÍN SOROLLA:
CENTJARIĜO DE LIA MORTO

BULTENO DE VALENCIA ESPERANTO-GRUPO

VALENCIA ESPERANTO-GRUPO

Av. Peris y Valero, 96, 3-a, pordo 5
46006 VALENCIA
Tel. +34 623 02 40 45

LUM-RADIO

Avda. Castilla, 25, 1-a, 1-a
46380 CHESTE (Valencia)

Redaktoro kaj kompostisto: Eduardo Alonso Navarro

Revizio: Elías Hernández Capdevila

NOTO: Pri la enhavo de la artikoloj respondecas la aŭtoroj mem.

ANTAŬAJ NUMEROJ

Vi povas elŝuti niajn antaŭajn numerojn ĉe nia retejo

<https://valencia.esperanto.es/ttt/publicacions/>

ENHAVO

- 01 KOVRILO: KARIKATURO DE JOAQUÍN SOROLLA**
de Niko Voloshin
- 05 SALUTON!**
de Eduardo Alonso Navarro
- 07 NOVA ERAO POR NIA KARA REVUO VALENCIA LUNO**
de Elías Hernández Capdevila
- 08 HUMURO PER ESPERANTO**
de Elías Hernández Capdevila
- 09 RENASKIĜO DE NIAJ ĈIU-SEMAJNAJ KAFOKUNVENOJ**
de Elías Hernández Capdevila
- 12 LA ROLO DE ARTEFARITA INTELIGENTECO EN LA
LERNADO DE LINGVOJ, PRECIPE ESPERANTO**
de Eduardo Alonso Navarro
- 17 JOAQUÍN SOROLLA: LIA KREADO KAJ LA CENTJARIĜO DE
LIA MORTO**
de Eduardo Alonso Navarro
- 25 CELOJ POR DAŬRIPOVA EVOLUIGO - 17 CELOJ POR
TRANSFORMI NIAN MONDON**
de Eduardo Alonso Navarro
- 48 FILMARTIKOLO: BLADE TRINITY (2004)**
de Caliu

- 51 LA VERA VALORO DE LA MONO**
de Pablo Mendoza Casp
- 54 ANGULO DE LA ESPERANTISTA ŜAK-LUDANTO**
de Elías Hernández Capdevila
- 58 AŬGUSTO CASQUERO DE LA CRUZ, ADIAŬ AL NE
KOMPAREBLA ESPERANTISTO**
de Elías Hernández Capdevila
- 61 AŬGUSTO KAJ MI, LA MADRIDAJ JAROJ**
de Dennis Keefe
- 74 LA ESTONTECO: KIAM, KIE, KIO OKAZOS?**
de Eduardo Alonso Navarro
- 76 ESPERANTO-PLAĜO III**
KURSARO DE ESPERANTO EN HISPANIO
de Dennis Keefe
- 79 SEMAJNO-UNESKO**
de Dennis Keefe
- 83 SEMAJNO-LAS FALLAS**
de Dennis Keefe

SALUTON!

de Eduardo Alonso Navarro

Karaj geamikoj:

Post longa foresto, estas por mi plezuro reveni al la vojo komencita en 1960 de nia kara revuo Valencia Luno, kiu, kiel la rivero Gvadiana, aperas kaj malaperas.

Ni komencas per novaĵo, kiun vi eble jam rimarkis, kaj kiu konsistas en uzi pli grandan tiparo, por faciligi la legadon por homoj, kiuj legas nin per poŝtelefono. Sed, se vi ankoraŭ ne povas bone vidi ĝin, provu meti la telefonon horizontale. Ni esperas, ke ĉi tio faciligos ĝui ĉi tiujn paĝojn.

La kovrilo estas dediĉita al Joaquin Sorolla, kaj konsistas el karikaturo farita de alia granda artisto, Niko Voloshin.

En la unua artikolo, Elías rakontas al ni pri ĉi tiu "NOVA ERAO POR NIA KARA REVUO", kaj poste komentas la "RENASKIĜO DE NIAJ ĈIU-SEMAJNAJ KAFOKUNVENOJ". Sekvas tri artikoloj de Eduardo: "LA ROLO DE ARTEFARITA INTELLIGENTECO EN LA LERNADO DE LINGVOJ, PRECIPE ESPERANTO", "JOAQUÍN SOROLLA: LIA KREADO KAJ LA CENTJARIĜO DE LIA MORTO" kaj "CELOJ POR DAŬRIPOVA EVOLUIGO - 17 CELOJ POR TRANSFORMI NIAN MONDON"

Caliu surprizas nin per "FILMARTIKOLO: BLADE TRINITY (2004)". Malsupre ni havas artikolon de Pablo pri "LA VERA

VALORO DE LA MONO" kaj Elías revenas kun sia "ANGULO DE LA ESPERANTISTA ŜAK-LUDANTO".

Poste, ni trovas tre malgajan novaĵon, la morton de Aŭgusto, pri kiu Elías kaj Dennis parolas en "AŬGUSTO CASQUERO DE LA CRUZ, ADIAŬ AL NE KOMPAREBLA ESPERANTISTO" kaj "AŬGUSTO KAJ MI, LA MADRIDAJ JAROJ".

Por fini, Eduardo rakontas al ni pri "LA ESTONTECO: KIAM, KIE, KIO OKAZOS?" kaj Dennis parolas pri la projektoj por la venonta printempo en "ESPERANTO-PLAĜO III - KURSARO DE ESPERANTO EN HISPANIO", "SEMAJNO-UNESKO" kaj "SEMAJNO-FALLAS"

Ĉio ĉi punktita de "HUMURO PER ESPERANTO" de Elías.

Bonan legadon. Afablajn salutojn

Eduardo Alonso

Lasta minuto:

**AŬGUSTO CASQUERO DE LA CRUZ,
ADIAŬ AL NE KOMPAREBLA ESPERANTISTO**
de Elías Hernández Capdevila
Paĝo 58

AŬGUSTO KAJ MI, LA MADRIDAJ JAROJ
de Dennis Keefe
Paĝo 61

NOVA ERAO POR NIA KARA REVUO VALENCIA LUNO

de Elías Hernández Capdevila

Jes, ja. Jen nova erao, nova epoko por nia karega revuo, la komunika ilo kiu taŭgis kiel ĉiu-monata komunikilo antaŭ la murdema pandemio KOVIMO-19. Jam pasis kelkaj jaroj, kaj jen ĉi-tie ĝi denove aperas klopodante interesigi niajn membrojn de la Grupo Esperanto Valencia.

Ĉi-foje, ni povos allogi kaj varbi novajn kunlaborantojn (ĝis nun, nur Paŭ, Dennis, Eduardo, Niko kaj Elías ofertis sian kunlaboron, sed mi certas ke dum la venontaj semajnoj kelkaj aliaj ofertas sian helpon), ĉar ni jam havas kelke pli da sperto pro tiu malnova partopreno antaŭ la pandemio.

Al ni nur mankas deziri kaj peti ke tiu kunlaboro efektiviĝos, kaj ke la revuo denove povu esti eldonita ĉiu-monate, aŭ ĉiudumonate se tio ne eblas.

Kio nova prezentiĝas antaŭ niaj okuloj, malsimile de la antaŭa epoko?. Bone, ĉi-foje ni kapablis paroli pri tio en niaj antaŭaj kafo-kunvenoj, kiel jam okazis dum nia lasta renkontiĝo, okazinta fine de la monato de julio en la valencia havena kvartalo, kie amaso da kafokunvenanoj (dek!!!, jes ja, 10) kunvenis dum vigla, intensa, amuza kaj profit-plena renkontiĝo. Tie, ni pridiskutis tiun eblon reeldoni la revuon.

Krome, en nia grupeto aperis kelkajn novajn membrojn (Paŭ, Niko) kiuj promesas sian kunlaboron.

Nur restas al mi bonvenigi ĉiujn novajn legantojn, partoprenantojn kaj kunlaborantojn, por ke ĉi tiu nova erao en la vivo de nia jam centjar-aĝa revuo pleniĝu je Esperantismo kaj daŭrigu sian longan vojaĝon kiel komunikilo inter valenciaj E-istoj.

Elías Hernández Capdevila

HUMURO PER ESPERANTO

de Elías Hernández Capdevila

RENASKIĜO DE NIAJ ĈIU-SEMAJNAJ KAFOKUNVENOJ

de Elías Hernández Capdevila

La bedaŭrinde fama pandemio nomata KOVIMO-19 tranĉis –eĉ fortranĉis– niajn ĉiu-semajnajn kafokunvenojn, kiel kompreneble okazis tute alie, ĉar temis pri tut-monda pandemio.

Sed, kaj eble tute netendite, post tiu forgesinda tempo-periodo denove la Esperantaj Grupoj laŭ-longe de la planedo rekomencis siajn kutimajn kunvenojn, pli malpli intense kiel antaŭe. Kompreneble, ni ne povas tute certe paroli pri

RENASKIĜO, ĉar niaj renkontiĝoj neniam tute mortis, ili nur ripozetis.

Kaj, jen granda surprizo, en nia valencia regiono la kafkunvenoj reaperis vigle kaj intense, tiel forte aŭ pli forte ol ili jam okazadis antaŭ tiu erao de malsano kaj sufero por multaj el ni. Kompreneble, oni ne devas serĉi foran kaj strangan kialon, ĉar la ununura ebla kaj vera kialo de tiu fortenco konsistis el reala deziro renkontiĝi denove, kaj ĝui parolante nian mirindan lingvon.

Inter tiuj kiuj klopodis efektivi tiun deziron, vere elstaras nia kunulo Dennis, kiu ne ĉesis dum kelkaj lastaj monatoj aranĝi kaj rearanĝi niajn renkontiĝojn, kuraĝigante la aliajn membrojn serĉi taŭgan kafejon por la venonta kafokunveno, kaj rememorigante al ni pere de nia ŭacapa grupeto la horaron kaj lokon de tiu renkontiĝo.

Kiel ekzemplo, mi povus montri fotojaĵon de nia lasta kafokunveno. En tiu foto aperas tiuj kiuj partoprenis en tiu grava evento, inkludante ankaŭ junulino –filino de nia kunulo Ramón Diago- kiu nomiĝas Aŭrora kaj kiu volis ankaŭ partopreni malgraŭ tio ke ŝi ne parolas Esperanton, ĉar ŝi nur venis renkonti sian patron kaj volis sperti kion oni sentas ene de Esperanta etoso.

Tiu renkontiĝo estis la lasta dum ĉi tiu somero, kaj ni jam konsentis rekunveni komence de la monato Oktobro. Krom Aŭrora, oni povas vidi Paŭ, Eduardo, Raúl, Ramón, Luis, Jordi, Elias, Dennis kaj Pepe.

Bedaŭrinde, kelkaj aliaj kutimaj partoprenantoj ne povis ĉeesti tiun gravan eventon, kaj mi devis nomi ekzemple Jaŭ-n, Niko-n, Carmen, Rosa-n kaj Ana-n, kiuj ofte ankaŭ partoprenas.

Elías Hernández Capdevila

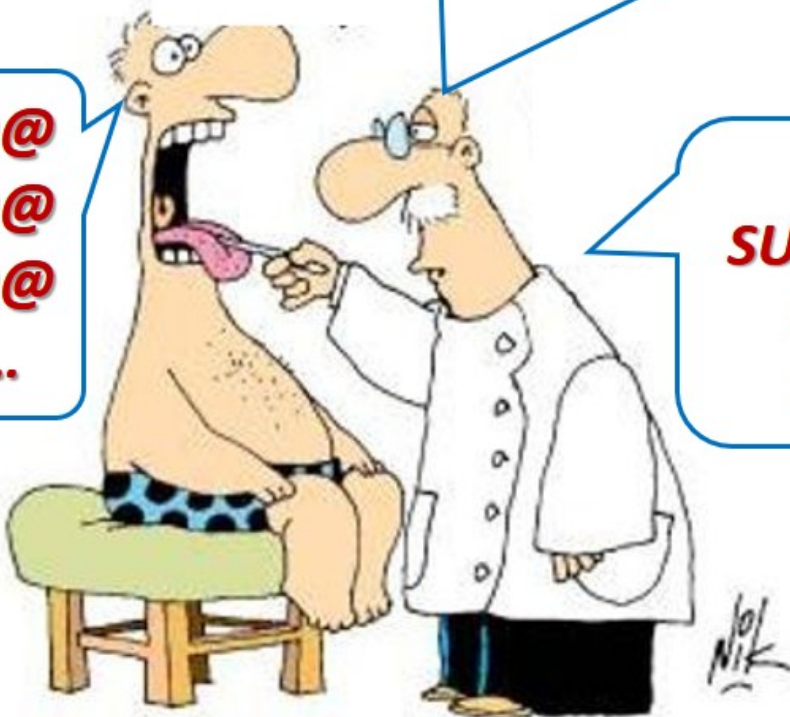
HUMURO PER ESPERANTO

de Elías Hernández Capdevila

**DIRU AAAAAAAAAA MULT-FOJE,
LAŬT-VOĈE ...**

**@@
@@
@@
...**

**SENDUBE VI
SUFERAS PRI TROA
UZADO DE LA
INTERRETO ...**

LA ROLO DE ARTEFARITA INTELIGENTECO EN LA LERNADO DE LINGVOJ, PRECIPE ESPERANTO

de Eduardo Alonso Navarro *

En la nuntempa mondo, la inteligenteco de komputiloj atingas pli kaj pli impresajn altiĝojn. La scienco pri Artefarita Inteligenteco (AI) disvolviĝas rapide, kaj ties aplikaĵoj havas grandan potencialon en diversaj kampoj.

Unu el la multaj sferoj, kie AI povas havi signifan influon, estas la lernado de lingvoj. Ĉi-artikolo esploros la rolon de la AI en la lernado de lingvoj, kaj precipe en la lernado de la internacia lingvo Esperanto.

Kio estas Artefarita Inteligenteco?

Antaŭ ol ni enprofundiĝas en la temo, ni devas kompreni, kion signifas Artefarita Inteligenteco. La AI estas simila al la mensa intelekto trovebla en homoj, sed ĝi estas rekreita en komputilaj sistemoj.

AI povas lerni el datenoj, akiri sciojn, analizi informojn kaj decidi aŭ agi laŭ la rezultoj de siaj propraj pensprocezoj. Tio ĉi ebligas AI esti utiligata en multaj aliaj domajnoj, inkluzive de lernado de lingvoj.

La rolo de AI en la lernado de lingvoj

La lernado de lingvoj povas esti defia tasko por multaj homoj. Sed la avancoj en la teknologio, precipe en la sektoro de AI, malfermas novajn vojojn por pli efika kaj amuza lernprocezo. Jen kelkaj manieroj, per kiuj la AI povas helpi faciligi kaj pliigi la efikecon de lernado de lingvoj:

a) Persona Adaptiĝo: La AI povas analizi la individuajn lernstilojn kaj necesojn de lernantoj.

Tio ĉi ebligas la kreadon de persona lernplano, kiu celas pliiĝi la rapidecon kaj kvaliton de lernado.

Se iu preferas lerni per ludludoj, la AI povas provizi ludan kaj interaktivan sperton. Se alia lernanto preferas legi, la AI povas sugesti tekstojn por plibonigi liajn lingvajn kapablojn.

b) Lingvoanalizo: AI povas analizi lingvajn strukturojn kaj gramatikajn aspektojn de diversaj lingvoj. Tio helpas identigi la problemajn punktojn por lernantoj kaj provizi precizan instruadon, kiu celas superi tiujn problemojn.

Ĝi ankaŭ povas sugesti specifajn ekzercojn, kiuj celas plibonigi lernantojn en konkrataj lingvaj sekcioj.

c) Tutmonda havebleco: Per AI-bazitaj lernplatformoj, lernantoj povas atingi instruadojn de ĉie ajn en la mondo. Ĉi tio estas tre utila por la lernado de Esperanto, ĉar ĝi estas internacia lingvo kaj la komunumo de lernantoj povas esti disĵetita ĉie ajn.

d) Interaga Komerco: AI povas simuli interagadon kun parolantoj de la celata lingvo. Per tio, lernantoj povas praktiki siajn lingvajn kapablojn en reala lerneja medio, kiu povas esti tre stimula kaj eduka.

La AI kaj Esperanto

Esperanto estas kreita lingvo, kiu celas esti internacia komunikaĵo por ĉiuj homoj sen lingva barilo. La potencialo de Esperanto pliiĝas per la uzado de AI en la lernado kaj

praktikado de la lingvo. Jen kelkaj manieroj, kiel AI povas kontribui al la disvastiĝo de Esperanto:

a) Lingvotradukado: AI jam posedas impresajn lingvotradukajn kapablojn. Tio ĉi ebligas la tradukadon de grandaj kvantoj de tekstoj el diversaj lingvoj al Esperanto kaj inverse. Tio helpas krei pli vastan bazon de lerniloj kaj informoj pri Esperanto.

b) Lernludoj: La ludaj aspektoj de AI povas esti uzataj por krei amuzajn kaj lernigajn ludojn, kie la lernantoj povas praktiki Esperanton ludante. Tio

igas la lernprocezon pli interesa kaj retena.

c) Komunumaj Aplikajoj: AI-bazitaj sociaj aplikajoj povas esti kreitaj, kie Esperanto-parolantoj el diversaj partoj de la mondo povas interŝanĝi ideojn kaj praktiki la lingvon sen bariloj.

Dum la estonteco de AI estas ankoraŭ ne klare difinita, estas evidente, ke ties rolo en la lernado de lingvoj, inkluzive de Esperanto, estas tre promesa. La kunsido de inteligenta teknologio kun la internacia lingvo Esperanto povas havi profundan kaj pozitivan efikon en la disvastiĝo de lingvoj kaj kulturaj interŝanĝoj inter homoj ĉie en la mondo.

ChatGPT

* **Noto de "la aŭtoro"**

Efektive mi NE skribis ĉi tiun artikolon, ĝia vera aŭtoro estas ChatGPT, Artefarita Inteligenteco.

Mi ĵus skribis: ChatGPT - Skribu 3-paĝan artikolon, en Esperanto, pri artefarita inteligenteco kaj kiel ĝi povas influi lingvolernadon, precipe Esperanton.

Eduardo Alonso Navarro

Nia provleganto, Elías, rakontas al ni plurajn erarojn, kiujn faris artefarita inteligenteco, tio signifas ke la AI ankoraŭ ne perfekte funkcias:

PAĜ-NUMERO	LINIO	KIE APERAS	DEVUS APERI
14	3	LUDLUDOJ	LUDOJ
14	11	KONKRATAJ	KONKRETAJ
14	20	PRAKTIKI	EKZERCI

JOAQUÍN SOROLLA: LIA KREADO KAJ LA CENTJARIĜO DE LIA MORTO

de Eduardo Alonso Navarro *

En la jaro 2023 ni komemoras la centjarigon de la forpaso de unu el la plej renomaj artistoj en la historio de artaĵo – Joaquín Sorolla. Liaj verkoj ne nur impresis la hispanan kaj internacian publikon, sed ankaŭ subigis ilin per la belsimpataj marĉandbildoj kaj naturpejzaĝoj.

Per liaj pensoj kaj faroj, Sorolla rezultigis neelteneblan influon sur la arton kaj kulturon. En ĉi tiu artikolo, ni esploros la vivon, verkojn, kaj signifon de Joaquín Sorolla, dum ni obeas la centjaran datrevenon de lia forpaso.

La vivo de Joaquín Sorolla

Joaquín Sorolla i Bastida naskiĝis en Valencio, Hispanio, la 27an de Februaro 1863. Lia gepatroj estis modestaj komercistoj, sed li montris artistan talenton jam en juna aĝo.

Li estis malantaŭirita per la tradiciaj lernejoj, ĉar liaj gepatroj ne havis la rimedojn por lian formadon. Tamen, Sorolla estis akceptita en la Reĝa Arta Akademio de San Carlos en Valencio, kie li ricevis instruon en pentrado kaj skulptado.

Post liaj komencoj en Valencio, Sorolla vojaĝis al Madrido por pliriĉigi sian edukon. Tie li estis influata de la akademismo, sed ankaŭ eksciis pri la enfluoj de la impresionismo kaj la kolorpaletaj ludoj de artistoj kiel Claude Monet. La kaptanta lumaĵo kaj vivaj koloroj de la maro kaj la sunlumo havis profundan efikon sur lian kreadan stilon.

Lia verko

La verkoj de Sorolla ofte prezentas gajan kaj natursopiran scion pri la mara vivo. Li mastrumis la arton kapti la movadon kaj lumon de la akvo, rezultigante pentraĵojn, kiuj kvazaŭ batiĝas kun la ondoj mem. Liaj plaĝoscenoj ne nur montras homojn ĉe la marbordo, sed ankaŭ ŝajnigas la senfinan vastiĝon de la maro.

Sorolla ne limiĝis al mara kaj strandaĵa kaptado. Li estis virtuozo en pentrado de homoj, esprimoj, kaj scenoj el la ĉiutaga vivo. Liaj portretoj kaj familio-scenoj komunikas vivon kaj sperton tra realismaj trajtoj kaj emocioj.

Kiam li iris al Hispana-Ameriko, li verkis serion da pentraĵoj priskribantaj la vivojn de komunumoj en Meksiko, Peruo, kaj aliaj landoj. Ĉi tiuj verkoj montras la homajn emociojn kaj la vivon de diversaj kulturoj.

La centjariĝo de lia morto

Dum Sorolla estis bone konata en sia tempo, lia heredaĵo malpermesis tra la jaroj. La centjariĝo de lia morto ree altigas la atenton al lia granda kontribuo al la arto.

Li estis ne nur majstra artisto, sed ankaŭ fervora kontribuanto al la kultura kaj socia scio. Liaj verkoj ne nur montras scion pri koloroj kaj lumo, sed ankaŭ kaptas la spiriton kaj emociojn de la homaro.

Por festi la centjaran datrevenon de lia forpaso, multaj muzeoj kaj galerioj en diversaj partoj de la mondo aranĝas retrospektivajn ekspoziciojn por elmontri la mastecon kaj diversecon de lia verko. Tiuj ekspozicioj donas al la nova generacio la ŝancon ekscii pri Sorolla kaj lia signifo.

Konkludo

Joaquín Sorolla restas unu el la plej rimarkindaj artistoj en la historio de artaĵo, kies verkoj ne nur enriĉigas nian vidpunkton pri la mondo, sed ankaŭ plenumas nin per emocioj kaj beleco. Lia sperto en kaptado de lumo, koloro, kaj movado estas veritaj trezoroj por la homa kulturo. Dum ni komemoras la centjaran datrevenon de lia forpaso, ni rekonas lian sperton, dediĉon, kaj senmortan influaĵon. Sorolla vivas tra siaj verkoj kaj daŭre inspiras artistojn kaj entuziasmulojn de la arto tra la mondo.

ChatGPT

*** Noto de "la aŭtoro"**

Efektive mi NE skribis ĉi tiun artikolon, ĝia vera aŭtoro estas ChatGPT, Artefarita Inteligenteco.

Mi ĵus skribis: ChatGPT - Skribu 5-paĝan artikolon, en Esperanto, pri Joaquín Sorolla, lia verko kaj la centjariĝo de lia morto. Kaj poste mi aldonis la bildojn.

Mi pardonpetas pro eventualaj ortografiaj kaj gramatikaj eraroj. Mi ne volis korekti ion ajn, por ke vi povu aprezi la stilon de la AI.

Eduardo Alonso Navarro

Nia provleganto, Elías, rakontas al ni plurajn erarojn, kiujn faris artefarita inteligenteco, tio signifas ke la AI ankoraŭ ne perfekte funkcias:

PAĜ-NUMERO	LINIO	KIE APERAS	DEVUS APERI
18	1	KOMEMORAS	SOLENAS, OKAZIGAS
18	1	CENTJARIGON	CENTJARIĜON
19	7	LIAN FORMADON	LIA FORMADO (aŭ INSTRUADO)
21	11	(MALPERMESIS?)	(ESTIS FORGESATAJ?)
22	7	MASTECON	MAJSTRECON

CELOJ POR DAŬRIPOVA EVOLUIGO

17 CELOJ POR TRANSFORMI NIAN MONDON

de Eduardo Alonso Navarro
Fonto: [Unuigintaj Nacioj](#)

Gvidilo

al la

17 CELOJ POR DAŬRIPOVA EVOLUIGO de Unuiĝintaj Nacioj

La Celoj por Daŭripova Evoluigo (CDE) petas ĉiujn landojn - sendepende de ilia evolunivelo - agi por protekti la planedon.

En 2015, UN aprobis la Tagordon 2030 pri Daŭripova Evoluigo, ŝancon por landoj kaj iliaj socioj ekiri novan vojon por plibonigi la vivojn de ĉiuj homoj, lasante neniun malantaŭe. La Tagordo havas 17 Celoj por Daŭripova Disvolvado, kiuj establas, ke la

ekstermado de malriĉeco devas iri mano en manon kun strategioj kiuj antaŭenigas ekonomian kreskon kaj traktas serion de sociaj bezonoj kiel edukado, sano, socia protekto kaj perspektivoj de dungado, samtempe kontraŭbatalante klimaton, ŝanĝi kaj protekti la medion.

En ĉi tiu artikolo ni montras informojn pri ĉi tiuj celoj kaj la klopodoj kiujn UN kaj ĝiaj partneroj faras por konstrui pli bonan mondon.

La 25-an de septembro 2015, mondaj gvidantoj adoptis aron da tutmondaj celoj por elradikigi malriĉecon, protekti la planedon kaj certigi prosperon por ĉiuj kiel parto de nova tagordo pri daŭripova evoluado. Ĉiu celo havas specifajn celojn, kiujn oni devas atingi en la venontaj 15 jaroj.

Por atingi ĉi tiujn celojn, ĉiu devas fari sian parton: registaroj, la privata sektoro, civila socio kaj homoj kiel vi.

Ĉu vi volas partopreni? Vi povas komenci rakontante ĉiujn pri ĉi tiuj celoj.

Kio estas la CDE-oj? La plena listo estas ĉi tie:

Celo 1: Ĉesigi malriĉecon: Ĉesigi malriĉecon en ĉiuj ĝiaj formoj ĉie en la mondo

Tutmonde, la nombro da homoj vivantaj en ekstrema malriĉeco malpliiĝis de 36% en 1990 al 10% en 2015. Tamen, la rapideco je kiu tiu ŝanĝo okazas malrapidiĝas, kaj la COVID-19-krizo 19 metas jardekojn da progreso en la batalo kontraŭ malriĉeco

en risko. Nova esplorado publikigita de la Monda Evolua

Ekonomia Esplorinstituto de la Universitato de Unuiĝintaj Nacioj avertas, ke la ekonomiaj sekvoj de la tutmonda pandemio povus pliigi malriĉecon tra la mondo, tuŝante pliajn 500 milionojn da homoj, aŭ kio estas la sama, 8% pli de la tuta monda loĝantaro. Tio estus la unua fojo, kiam malriĉeco pliiĝis tutmonde en 30 jaroj, ekde 1990.

Pli ol 700 milionoj da homoj, aŭ 10% de la monda loĝantaro, daŭre vivas en ekstrema malriĉeco hodiaŭ, kun malfacilaĵoj por plenumi la plej bazajn bezonojn, kiel sano, edukado kaj aliro al akvo kaj kloakigo. , por nomi kelkajn. Plej multaj homoj vivantaj per malpli ol \$1.90 tage vivas en subsahara Afriko. Tutmonde, malriĉeco-procentoj en kamparaj lokoj estas 17,2%; pli ol trioblige la samajn tarifojn por urbaj areoj.

Por tiuj, kiuj laboras, ilia laboro ne garantias al ili decan vivon. Fakte, 8% de laboristoj tra la mondo, kaj iliaj familioj, vivis en ekstrema malriĉeco en 2018. Unu el kvin infanoj vivas en ekstrema malriĉeco. Certigi socian protekton por ĉiuj infanoj kaj aliaj vundeblaj grupoj estas kerna por redukti malriĉecon.

Celo 2: Malsato kaj manĝaĵsekureco: Ĉesigi malsaton

Post jardekoj da konstanta malkresko, la nombro da homoj suferantaj de malsato (laŭ mezurita de la tropezo de subnutrado) komencis malrapide pliiĝi denove en 2015. Nunaj taksoj indikas ke preskaŭ 690 milionoj da homoj en la mondo malsatas, t.e., 8.9 procentoj de la monda loĝantaro,

kiu reprezentas pliĝon de ĉirkaŭ 10 milionoj da homoj en unu jaro kaj ĉirkaŭ 60 milionojn en kvin jaroj.

La mondo ne estas survoje atingi la celon de nulo malsato ĝis 2030. Se lastatempaj tendencoj daŭras, la nombro da homoj trafitaj de malsato

superos 840 milionojn da homoj ĝis 2030.

Laŭ la Monda Nutraĵa Programo, ĉirkaŭ 135 milionoj da homoj suferas de severa malsato, ĉefe pro konfliktoj kaŭzitaj de homoj, klimata ŝanĝiĝo kaj ekonomiaj recesioj. La COVID-19-pandemio nun povus duobligi tiun nombron kaj aldoni ĉirkaŭ 130 milionojn da pliaj homoj, kiuj riskus severan malsaton antaŭ la fino de 2020.

Kun pli ol 250 milionoj da homoj eble ĉe la rando de malsato, necesas rapide agado por provizi manĝaĵon kaj humanitaran helpon al la plej riskaj regionoj.

Samtempe necesas profunda ŝanĝo en la tutmonda agromanĝa sistemo, se ni nutros pli ol 820 milionojn da malsataj homoj kaj la 2 miliardojn pli da homoj, kiuj vivos en la mondo en 2050. Pligrandigo de produktiveco Agrikulturo kaj daŭrigebla nutraĵproduktado estas decidaj por helpi mildigi la riskojn de malsato.

Celo 3: Sano kaj bonfarto: Certigi sanajn vivojn kaj antaŭenigi bonfarton por ĉiuj en ĉiuj aĝoj

3 SALUD Y BIENESTAR

Certigi sanajn vivojn kaj antaŭenigi bonfarton en ĉiuj aĝoj estas esencaj por daŭripova Evoluigo.

La mondo nuntempe alfrontas senprecedencan tutmondan sankrizo; COVID-19 disvastigas homan suferon, malstabiligas la tutmondan ekonomion

kaj draste ŝanĝas la vivojn de miliardoj da homoj tra la mondo.

Antaŭ la pandemio, granda progreso estis farita en plibonigo de la sano de milionoj da homoj. Specife, tiuj grandaj progresoj estis atingitaj pliigante vivdaŭron kaj reduktante kelkajn el la oftaj mortokaŭzoj asociitaj kun infana kaj patrina morteco. Tamen necesas pli da klopodoj por tute ekstermi diversajn malsanojn kaj trakti grandan nombron da sanproblemoj, kaj daŭrantaj kaj emerĝantaj. Per pli efika financado de sansistemoj, plibonigita kloakigo kaj higieno, kaj pli granda aliro al medicina personaro, signifa progreso povas esti farita por helpi savi la vivojn de milionoj da homoj.

Sankrizoj, kiel tiu rezultanta de COVID-19, prezentas tutmondan riskon kaj montris, ke preparo estas esenca. La Disvolva Programo de Unuiĝintaj Nacioj rimarkis grandajn diferencojn en la kapabloj de landoj trakti kaj resaniĝi de la COVID-19-krizo. La pandemio reprezentas turnopunkton

rilate al preparo por sanaj krizoj kaj investo en esencaj publikaj servoj de la 21-a jarcento.

Celo 4: Kvalita edukado: Certigi inkluzivan, justan, kvalitan edukadon kaj antaŭenigi dumvivajn lernajn ŝancojn por ĉiuj

Eduko permesas suprenan sociekonomikan moviĝeblon kaj estas ŝlosilo por eviti malriĉecon. Dum la pasinta jardeko, granda progreso estis farita en vastigado de aliro al edukado kaj aliro al lernejoj en ĉiuj niveloj, precipe por knabinoj. Tamen, ĉirkaŭ

260 milionoj da infanoj ankoraŭ estis ekster la lernejo en 2018; proksimume kvinono de la monda loĝantaro en tiu aĝoklaso. Plie, pli ol duono de ĉiuj infanoj kaj adoleskantoj tutmonde ne plenumas minimumajn scipovnormojn en legado kaj matematiko.

En 2020, kiam la COVID-19-pandemio disvastiĝis tra la globo, la plejmulto landoj anoncis provizorajn lernejfermojn, tuŝante pli ol 91% de studentoj tutmonde. En April 2020, preskaŭ 1.6 miliardoj da infanoj kaj junuloj estis senlernejoj. Same, preskaŭ 369 milionoj da infanoj, kiuj dependas de lernejaj manĝejoj, devis serĉi aliajn fontojn de ĉiutaga nutrado.

Neniam antaŭe tiom da infanoj estis eksterlernejaj samtempe, interrompante sian lernadon kaj draste ŝanĝante

siajn vivojn, precipe tiujn de la plej vundeblaj kaj marĝenigitaj infanoj. La tutmonda pandemio havas gravajn sekvojn, kiuj povas endanĝerigi la malfacile gajnitan progreson en plibonigo de edukado tutmonde.

Celo 5: Seksa egaleco kaj virina povigo: Atingi seksan egalecon kaj povigi ĉiujn virinojn kaj knabinojn

Seksa egaleco ne estas nur fundamenta homa rajto, sed ĝi estas unu el la esencaj fundamentoj por konstrui pacan, prosperan kaj daŭrigeblan mondon.

Iom da progreso estis farita dum la lastaj jardekoj: pli da knabinoj estas en la lernejo, kaj malpli da knabinoj estas devigitaj al frua geedziĝo; Estas pli da virinoj en la parlamento kaj en gvidaj postenoj, kaj leĝoj estas reformataj por antaŭenigi seksan egalecon.

Malgraŭ tiuj atingoj, multaj defioj restas: diskriminaciaj leĝoj kaj sociaj normoj restas ĉieaj, virinoj restas subrepresentitaj sur ĉiuj niveloj de politika gvidado, kaj 1 el 5 virinoj kaj knabinoj en aĝo de 15-49 diras esti spertinta seksan aŭ fizikan perforton ĉe la manoj de intima. partnero ene de 12-monata periodo.

La efikoj de la COVID-19-pandemio povus renversi la limigitajn atingojn, kiuj estis faritaj laŭ seksa egaleco kaj

virinaj rajtoj. La koronavirus-epidemio pligravigas ekzistantajn malegalecojn por virinoj kaj knabinoj tutmonde; de sano kaj ekonomio, ĝis sekureco kaj socia protekto.

Virinoj ludas neproporcian rolon en la respondo al la viruso, inkluzive kiel frontliniaj sanlaboristoj kaj kiel flegistoj hejme. Sensalajra prizorglaboro de virinoj pliiĝis signife kiel rezulto de lernejfervoro kaj la pliigitaj bezonoj de maljunuloj. Virinoj ankaŭ estas pli trafitaj de la ekonomiaj efikoj de COVID-19, ĉar ili misproporcie laboras en nesekuraj labormerkatoj. Preskaŭ 60% de virinoj laboras en la neformala ekonomio, plue eksponante ilin al malriĉeco.

La pandemio ankaŭ kaŭzis akran pliiĝon de perforto kontraŭ virinoj kaj knabinoj. Kun enferminiciatoj en la loko, multaj virinoj trovas sin kaptitaj hejme kun siaj misuzantoj, luktante por aliri servojn, kiuj alfrontas tranĉojn kaj restriktajn. Novaj datumoj montras, ke ekde la eksplodo de la pandemio, perforto kontraŭ virinoj kaj knabinoj - kaj precipe hejma perforto - plifortiĝis.

Celo 6: Pura akvo kaj kloakigo: Certigi akvan haveblecon kaj daŭrigeblan administradon kaj kloakigon por ĉiuj

Dum granda progreso estis farita en vastigado de aliro al trinkakvo kaj kloakigo, ekzistas miliardoj da homoj (ĉefe en kamparaj lokoj) al kiuj

ankoraŭ mankas ĉi tiuj bazaj servoj. Tutmonde, unu el tri homoj ne havas aliron al sekura trinkakvo, du el kvin homoj ne havas bazan instalaĵon por lavi siajn manojn per akvo kaj sapo, kaj pli ol 673 milionoj da homoj ankoraŭ fekas en la libera.

La COVID-19-pandemio emfazis la esencan gravecon de kloakigo, higieno kaj taŭga aliro al pura akvo por malhelpi kaj enhavi malsanojn. Mana higieno savas vivojn. Laŭ la Monda Organizo pri Sano, manlavado estas unu el la plej efikaj agoj, kiuj povas esti faritaj por redukti la disvastiĝon de patogenoj kaj malhelpi infektojn, inkluzive de la viruso COVID-19. Tamen, al miliardoj da homoj mankas aliro al sekura akvo kaj kloakigo, kaj financado estas nesufiĉa.

Celo 7: Pagebla kaj pura energio: Certigi aliron al pagebla, sekura, daŭrigebla kaj moderna energio

La mondo iras al la atingo de la Celo 7 kun kuraĝigaj signoj, ke energio fariĝas pli daŭrigebla kaj vaste havebla. Aliro al elektro en la plej malriĉaj landoj komencis akceli, energia efikeco daŭre pliboniĝas kaj renovigebla energio atingas bonegajn rezultojn en la elektro-sektoro.

Malgraŭ tio, pli granda atento estas necesa por plibonigi la aliron al puraj kaj sekuraj kuiraj brulaĵoj kaj teknologioj por 3 miliardoj da homoj, por vastigi la uzon de renoviĝanta

energio preter la elektro-sektoro kaj pliigi elektrizo en subsahara Afriko.

La Raporto pri Energio Progreso disponigas tutmondan rekordon de progreso pri energia aliro, energia efikeco kaj renoviĝanta energio. Ĝi taksas la progreson faritan de ĉiu lando en ĉi tiuj tri kolonoj kaj ofertas superrigardon pri la vojo, kiun ni ankoraŭ devas vojaĝi por atingi la celojn de la Celoj por Daŭripova Evoluigo 2030.

Celo 8: Deca laboro kaj ekonomia kresko: Antaŭenigi inkluzivan kaj daŭrigeblan ekonomian kreskon, dungadon kaj decan laboron por ĉiuj

Inkluziva kaj daŭra ekonomia kresko povas movi progreson, krei decajn laborlokojn por ĉiuj kaj plibonigi vivnivelojn.

COVID-19 interrompis miliardojn da vivoj kaj endanĝerigis la tutmondan ekonomion. La Internacia Monunua

Fonduso (IMF) antaŭdiras tutmondan recesion tiel malbonan aŭ pli malbonan ol tiu de 2009. Ĉar laborperdoj intensiĝas, la Internacia Labora Organizo taksas ke ĉirkaŭ duono de ĉiuj laboristoj tutmonde riskas perdi siajn vivrimedojn.

Eĉ antaŭ la ekapero de COVID-19, unu el kvin landoj - hejmo de miliardoj da homoj vivantaj en malriĉeco - verŝajne vidis sian pokapan enspezon stagni aŭ malpliigi en

2020. De hodiaŭ, La ekonomiaj kaj financaj interrompoj rezultantaj de COVID-19 (kiel ekzemple interrompoj en industria produktado, malaltiĝo de varprezoj, financa merkata volatilo kaj pliigita malsekureco) interrompas la jam varmeta ekonomia kresko kaj plimalbonigas la plifortigitajn riskojn de aliaj faktoroj.

Celo 9: Industrio, navigado kaj infrastrukturo: Konstruu rezisteman infrastrukturon, antaŭenigu daŭripovan industriigon kaj kreskigu novigon

Inkluziva kaj daŭrigebla industriigo, kune kun navigado kaj infrastrukturo, povas liberigi la dinamikajn kaj konkurencivajn ekonomiajn fortojn kiuj generas dungadon kaj enspezon. Ili ludas ŝlosilan rolon en enkonduko kaj promocio de novaj teknologioj,

faciligado de internacia komerco kaj ebligado de efika uzado de resursoj.

Tamen, restas ankoraŭ longa vojo antaŭ ol la mondo povas plene realigi ĉi tiun potencialon. Precipe la malplej evoluintaj landoj bezonas akceli la disvolviĝon de siaj fabrik-sektoroj, se ili volas atingi la celon de 2030 kaj pliigi investon en scienca esplorado kaj navigado.

La kresko de la tutmonda manufaktura sektoro konstante malpliĝis, eĉ antaŭ la eksplodo de la COVID-19-pandemio.

La pandemio forte influas manufakturindustriojn kaj kaŭzas interrompojn al tutmondaj valorĉenoj kaj produkta provizo.

Novigado kaj teknologia progreso estas ŝlosilaj por malkovri daŭrajn solvojn al ekonomiaj kaj mediaj defioj, kiel pliigo de energio kaj rimeda efikeco. Tutmonde, investo en esplorado kaj Evoluigo (R&D), kiel procento de MEP, pliiĝis de 1.5% en 2000 ĝis 1.7% en 2015, kaj daŭris preskaŭ samnivele en la 2017. Tamen, en evoluantaj regionoj ĝi estis malpli ol 1. %.

Koncerne komunikan infrastrukturon, pli ol duono de la monda loĝantaro nun estas konektita kaj preskaŭ la tuta tutmonda loĝantaro loĝas en areo kun poŝtelefona reto. Oni taksas, ke, en 2019, 96.5% de la loĝantaro havis retan kovradon de almenaŭ 2G.

Celo 10: Redukti malegalecon inter kaj ene de landoj: Redukti malegalecon en kaj inter landoj

Redukti malegalecojn kaj certigi, ke neniu restas malantaŭe, estas integra parto de la atingo de la Celoj por Daŭripova Evoluigo.

Malegaleco en kaj inter landoj estas daŭra kaŭzo de maltrankvilo. Malgraŭ la ekzisto de iuj pozitivaj signoj direkte

al redukto de malegaleco en iuj dimensioj, kiel ekzemple la redukto de enspezmalegaleco en kelkaj landoj kaj prefera

komerca statuso kiu profitigas landojn kun malaltaj enspezoj, malegaleco ankoraŭ daŭras.

COVID-19 intensigis ekzistantajn malegalecojn kaj trafis la malriĉajn kaj plej vundeblajn komunumojn el ĉiuj. Ĝi elmontris ekonomiajn malegalecojn kaj delikatajn sociajn sekurecajn retojn, kiuj lasas vundeblajn komunumojn suferantajn la sekvojn de la krizo. Samtempe, sociaj, politikaj kaj ekonomiaj malegalecoj pligrandigis la efikojn de la pandemio.

Sur la ekonomia fronto, la COVID-19-pandemio signife pliigis tutmondan senlaborecon kaj akre tranĉis la enspezojn de laboristoj.

COVID-19 ankaŭ endanĝerigas la limigitan progreson, kiu estis farita laŭ seksa egaleco kaj virinaj rajtoj dum la lastaj jardekoj. En preskaŭ ĉiu areo, de sano ĝis ekonomio, de sekureco ĝis socia protekto, la efikoj de COVID-19 plimalbonigis la situacion por virinoj kaj knabinoj simple kiel rezulto de ilia sekso.

Neegalecoj ankaŭ pliiĝas por vundeblaj loĝantaroj en landoj kun pli malbonaj sansistemoj kaj en landoj alfrontantaj ekzistantajn humanitarajn krizojn. Rifuĝintoj kaj migrantoj, same kiel indiĝenaj popoloj, maljunuloj, handikapuloj kaj infanoj estas precipe en risko de ekskludo. Aldone, malama parolado direktita al vundeblaj grupoj pliiĝas.

11 CIUDADES Y COMUNIDADES SOSTENIBLES

Celo 11: Daŭrigeblaj urboj kaj komunumoj: Faru urbojn pli inkluzivaj, sekuraj, rezistemaj kaj daŭrigeblaj

La mondo estas ĉiam pli urbanizita. Ekde 2007, pli ol duono de la monda loĝantaro loĝas en urboj, kaj ĉi tiu nombro antaŭvideble pliiĝos al 60% antaŭ 2030.

Grandurboj kaj metropolitenaj areoj estas potencoj de ekonomia kresko, kontribuante al proksimume 60% de tutmonda MEP. Tamen, ili ankaŭ respondecas pri proksimume 70% de tutmondaj karbonemisioj kaj pli ol 60% de resursuzo.

Rapida urbigo rezultigas kreskantajn nombrojn da slumloĝantoj, neadekvatajn kaj trostreĉitajn infrastrukturojn kaj servojn (kiel rubkolekto, akvo kaj kloakigo, vojoj kaj transportsistemoj), kio plimalbonigas aerpoluadon kaj nekontrolitan urban kreskon.

La efiko de COVID-19 estos plej ruiniga en malriĉaj, dense loĝataj urbaj areoj, precipe por la miliardo da homoj vivantaj en neformalaj loĝlokoj kaj slumoj tra la mondo, kie troloĝateco ankaŭ malfaciligas plenumi rekomenditajn mezurojn, kiel sociaj. distancigo kaj mem-izolado.

La primanĝaĵa agentejo de Unuiĝintaj Nacioj, FAO, avertis, ke malsato kaj mortoj povus signife pliiĝi en urbaj areoj, kiuj

ne havas rimedojn por certigi ke malriĉaj kaj vundeblaj loĝantoj havu aliron al manĝaĵo.

Celo 12: Respondeca produktado kaj konsumo: Certigi daŭrigeblajn konsumadon kaj produktadpadronojn

Tutmonda konsumo kaj produktado (movaj fortoj de la tutmonda ekonomio) dependas de la uzo de la natura medio kaj resursoj en maniero kiu daŭre havas detruajn efikojn sur la planedo.

La ekonomia kaj socia progreso atingita dum la lasta jarcento estis akompanata de media degradado, kiu endanĝerigas la sistemojn mem, de kiuj dependas nia estonta Evoluigo (kaj certe nia supervivo).

Jen kelkaj faktoj kaj ciferoj:

Ĉiun jaron, laŭtaksa triono de ĉiuj manĝaĵoj produktitaj (la ekvivalento de 1.3 miliardoj da tunoj kun valoro de preskaŭ 1 duiliono USD) finas putriĝi en rubujoj de konsumantoj kaj podetalistoj, aŭ difekti pro transportado kaj malbonaj kolektopraktikoj.

Se ĉiuj ŝanĝus siajn ampolojn al energiefikaj, ili ŝparus 120 miliardojn da usonaj dolaroj jare.

Se la monda loĝantaro atingus 9,6 miliardojn da homoj en 2050, la ekvivalento de preskaŭ tri planedoj povus esti

bezonata por provizi la naturajn rimedojn necesajn por konservi nunajn vivstilojn.

La COVID-19-pandemio ofertas al landoj la ŝancon evoluigi resanajn planojn, kiuj renversas aktualajn tendencojn kaj ŝanĝas niajn konsumajn kaj produktadpadronojn al pli daŭrigebla estonteco.

Daŭrigebla konsumo kaj produktado temas pri fari pli kaj pli bone kun malpli. Temas ankaŭ pri malkunigo de ekonomia kresko disde media degenero, pliigo de resursa efikeco kaj antaŭenigo de daŭrigeblaj vivstiloj.

Daŭrigebla konsumo kaj produktado ankaŭ povas konsiderinde kontribui al mildigo de malriĉeco kaj al la transiro al verdaj kaj malaltkarbonaj ekonomioj.

Celo 13: Klimata Agado: Prenu urĝan agojn por kontraŭbatali klimatan ŝanĝon kaj ĝiajn efikojn

2019 estis la dua plej varma jaro de ĉiuj tempoj kaj markis la finon de la plej varma jardeko (2010-2019) iam ajn registrita.

Niveletoj de karbondioksido (CO₂) kaj aliaj forcej-efikaj gasoj en la atmosfero altiĝis al rekordaj niveloj en 2019.

Klimata ŝanĝo influas ĉiujn landojn sur ĉiuj kontinentoj. Ĝi interrompas naciajn ekonomiojn kaj influas malsamajn

vivojn. Vetersistemoj ŝanĝiĝas, marniveletoj altiĝas kaj vetereventoj fariĝas pli ekstremaj.

Kvankam forcej-efikaj gasoj estas taksitaj malpliigi je ĉirkaŭ 6% en 2020 pro movadaj limigoj kaj ekonomiaj malhaŭsoj rezultantaj de la COVID-19-pandemio, ĉi tiu plibonigo estas nur provizora. Klimata ŝanĝo ne ĉesos. Post kiam la tutmonda ekonomio komencas resaniĝi post la pandemio, oni atendas ke la emisioj revenos al pli altaj niveloj.

Necesas urĝa agado por trakti kaj la pandemion kaj la klimatan krizon por savi vivojn kaj vivrimedojn.

La Pariza Interkonsento, aprobita en 2015, celas plifortigi la tutmondan respondon al la minaco de klimata ŝanĝo tenante la tutmondan temperaturon plialtiĝon dum ĉi tiu jarcento multe sub 2 celsiusgradoj rilate al antaŭindustriaj niveloj. La interkonsento ankaŭ celas plifortigi la kapablon de landoj trakti la efikojn de klimata ŝanĝo per taŭgaj financaj fluoj, nova teknologia kadro kaj plibonigita kadro de disvolvado de kapacito.

Celo 14: Vivo sub akvo: Konservi kaj daŭripove uzi la oceanojn, marojn kaj marajn resursojn

La oceano funkciigas la tutmondajn sistemojn kiuj igas la Teron loĝebla por homoj. Nia pluvo, trinkakvo, vetero, klimato, marbordoj, granda parto de nia manĝaĵo kaj eĉ la oksigeno en la

aero, kiun ni spiras, estas provizitaj kaj reguligitaj de la maro.

Zorgema administrado de ĉi tiu esenca tutmonda rimedo estas ŝlosila trajto de daŭrigebla estonteco. Tamen, nuntempe, estas kontinua difekto de marbordaj akvoj pro poluo kaj oceana acidiĝo kiu havas malfavoran efikon al la funkciado de ekosistemoj kaj biodiverseco. Same, ĝi ankaŭ havas malutilan efikon al malgrand-skalaj fiŝfarmoj.

Protekti niajn oceanojn devas resti prioritato. Mara biodiverseco estas esenca por la sano de homoj kaj nia planedo. Maraj protektitaj areoj devas esti administritaj efike, same kiel iliaj resursoj, kaj regularoj devas esti faritaj por redukti trofiŝkaptadon, maran poluon kaj oceanacidiĝon.

Celo 15: Vivo surtere: Daŭreble administri arbarojn, batali dezertiĝon, haltigi kaj inversigi terdegeneron, haltigi perdon de biodiverseco

La epidemio de COVID-19 substrekas la bezonon trakti la minacojn alfrontantajn sovaĝajn speciojn kaj ekosistemojn.

En 2016, la Media Programo de Unuiĝintaj Nacioj (UNEP) avertis, ke tutmonda pliiĝo de zoonozaj epidemioj estas kaŭzo de maltrankvilo. Specife, li rimarkis, ke 75% de ĉiuj novaj infektaj malsanoj en homoj estas zoonozaj kaj ke

tiuj malsanoj estas proksime rilataj al la sano de ekosistemoj.

"Kun COVID-19, la planedo sendis sian plej grandan alarmon ĝis nun indikante, ke la homaro devas ŝanĝiĝi," klarigis la Plenuma Direktoro de UNEP Inger Andersen.

En Labori kun la medio por protekti homojn, UNEP detaligas kiel "rekonstrui pli bone", per pli forta scienca bazo, politikoj kiuj kontribuas al pli sana planedo kaj pli verdaj investoj.

La respondo de UNEP traktas kvar areojn:

Helpu naciojn administri COVID-19 medicinan rubon.

Produktu transforman ŝanĝon por naturo kaj homoj.

Laboru por certigi, ke ekonomiaj reakiro-pakaĵoj konstruas fortikecon por estontaj krizoj.

Modernigu median administradon tutmonde.

Por malhelpi, haltigi kaj inversigi la degeneron de ekosistemoj tra la mondo, Unuiĝintaj Nacioj deklaris la Jardekon por Ekosistem-Restaro (2021-2030). Ĉi tiu tutmonde kunordigita respondo al habitatoperdo kaj degenero fokusiĝos al evoluigado de la politika volo kaj kapacito restarigi la rilaton de homoj kun naturo. Same, ĝi estas rekta respondo al la averto de la scienco, kiel esprimita en la Speciala Raporto pri Klimata Ŝanĝo kaj Lando de la Interregistara Panelo pri Klimata Ŝanĝo, al la decidoj alprenitaj de ĉiuj Membro-Ŝtatoj de la Unuiĝintaj Nacioj. Unuiĝintaj en la Rio-konvencioj pri klimata ŝanĝo kaj

biodiverseco kaj la Konvencio de Unuiĝintaj Nacioj por Batali Dezertiĝon.

Laborado daŭras pri ambicia nova Post-2020 Tutmonda Biodiverseca Kadro.

Dum la mondo respondas kaj resaniĝas post la nuna pandemio, ĝi bezonos fortikan planon por naturprotekto por ke la naturo povu protekti la homaron.

Celo 16: Paco, justeco kaj fortaj institucioj: Antaŭenigi justajn, pacajn kaj inkluzivajn sociojn

Konflikto, malsekureco, malfortaj institucioj kaj limigita aliro al justeco daŭre prezentas gravan minacon al daŭripovo.

La nombro da homoj fuĝantaj de milito, persekutado kaj konflikto superis 70 milionojn en 2018, la plej alta nombro registrita de la Oficejo de la Alta Komisararo de Unuiĝintaj Nacioj por Rifuĝintoj (UNHCR) en preskaŭ 70 jaroj.

En 2019, Unuiĝintaj Nacioj registris 357 murdojn kaj 30 malvolajn malaperojn de defendantoj de homaj rajtoj, ĵurnalistoj kaj sindikatisoj en 47 landoj.

Aliflanke, la naskiĝoj de ĉirkaŭ unu el kvar infanoj tutmonde sub la aĝo de 5 jaroj neniam estas oficiale registritaj, senigante ilin de laŭleĝa pruvo de identeco, kiu estas decida

por la protekto de iliaj rajtoj kaj por aliro al justeco kaj sociaj servoj. .

Celo 17: Partnerecoj por atingi la celojn: Revigligi la Tutmondan Partnerecon por Daŭripova Evoluigo

La CDE-oj povas esti atingitaj nur per fortaj tutmondaj partnerecoj kaj kunlaboro.

Sukcesa disvolva tagordo postulas inkluzivajn partnerecojn (tutmondajn, regionajn, naciajn kaj lokajn) pri principoj kaj valoroj, same kiel

komunan vizion kaj celojn kiuj metas homojn kaj planedon unue. .

Multaj landoj postulas oficialan disvolvan helpon por kreskigi kreskon kaj komercon. Tamen, helpniveleoj malpliigas kaj donaclandoj ne honoris sian devontigon pliigi financadon por disvolviĝo.

Pro la COVID-19-pandemio, la tutmonda ekonomio estas atendita akre kuntiriĝi, je 3%, en 2020, kio estus ĝia plej malbona recesio ekde la Granda Depresio.

Forta internacia kunlaboro estas necesa nun pli ol iam por certigi, ke landoj kun la rimedoj por resaniĝi post la pandemio rekonstruu pli bone kaj atingu la Celojn de Daŭripova Evoluigo.

Fonto: [Unuiĝintaj Nacioj](#)

Eduardo Alonso Navarro

HUMURO PER ESPERANTO

de Elías Hernández Capdevila

FILMARTIKOLO: BLADE TRINITY (2004) de Caliu

En filmoj Drakulo portas mantelon kaj matura angla esploristo ĉiam savas la situacion en la lasta momento per krucoj kaj bona akvo... sed ĉiuj scias ke filmoj estas aro da stultaĵoj.

La vero estas ke ĉio komenciĝis kun Blade kaj finiĝis kun Blade...

La ĉefrolulo, kiu vidis la sunon, batalas kontraŭ vampiroj. Kutima sceno en ĉi tiu serio de filmoj, sed vampiroj havas planon. Ili enmetis homon en la konflikto kaj Blade, sen-singardeme, mortigis lin. Kiam li rigardis ke la mortulo estis homo, ni spektis ke, ne tro for, vampirino registris la krimon. En la sekva sceno Whistler diras du frazojn en Esperanto (ne tre bona Esperanto, sed tio ne gravas).

La filmeto de la mortado faris ke la polico ŝercu kaj ĉenigi la ĉefrolulon kaj portis lin al la policejo (esperante skribite).

Tie, novaj amikoj liberigis Blade-n, ili estas vampiro-ĉasistoj sen povoj.

En sekura loko, la novuloj sinprezentis al Blade kaj petis helpon por venki la unuan vampiron, Drakulo. Jes ja, Drakulo revenis.

La unua kombato kontraŭ la legendo malsukcesis kaj unu el ĉasitoj estis vundita. Dum lia ripozado li spektas la filmon "Incubus", filmo parolata tute en Esperanto.

Poste ili reprovigis kaj venkis al Drakulo.

Jen la filmo. Ĝi estas la plej malbona el la trilogio, sed se vi emas de akciaj emocioj, ĝi povas funkcii. Sed se vi ne toleras egan troigon, senkorajn situaciojn kaj fi vortajn dialogojn, eble vi devus eviti ĝin.

Ĉu estas nur mi, aŭ ĉu la humoro de Ryan Reynolds ne taŭgas en la etoso?

Caliu

LA VERA VALORO DE LA MONO

de Pablo Mendoza Casp

En malgrandan vilaĝeton veturis iufoje riĉa vojaĝanto. Li eniris la ununuran hotelon tiean kaj diris:

- Bonan matenon! Mi volas dormejon ĝis morgaŭ. Ĉu iu el viaj hotelĉambroj estas libera?
- Jes, sinjoro. Niaj kvin ĉambroj estas hodiaŭ sengastaj.
- Kiom kostas unu?
- Cent eŭrojn, sinjoro.
- Bone. Prenu la monon jam.

— Dankon. Bonvolu rigardi ĉiujn ĉambrojn senhaste kaj elektu tiun, kiun vi preferas. La pordoj ne estas ŝlositaj.

Dum la gasto ekzamenis la dormejoj, la hotelisto iris al la panisto kaj diris:

— Jen la cent eŭroj, kiujn mi ŝuldis al ci.

La panisto iris tuj al la kuracisto kaj diris:

— Jen la cent eŭroj, kiujn mi ŝuldis al ci.

La kuracisto tuj iris al la lignaĵisto kaj diris:

— Jen la cent eŭroj, kiujn mi ŝuldis al ci.

Tuj la lignaĵisto iris al la vendisto kaj diris:

— Jen la cent eŭroj, kiujn mi ŝuldis al ci.

La vendisto iris al la hotelisto tuj kaj diris:

— Jen la cent eŭroj, kiujn mi ŝuldis al ci.

La riĉulo finis sian ekzamenon, revenis al la hotelulo kaj anoncis:

— Neniu ĉambro plaĉas al mi. Mi volas do veturi al la najbara vilaĝo. Tie mi eble trovos tion, kion mi serĉas. Bonvolu redoni al mi la monon.

La gastigisto redonis ĝin. Kiam la vojaĝanto foriris, ĉies ŝuldoj en la vilaĝeto estis for.

- - -

Ĉi tiun rakonteton mi aŭdis antaŭ longe kaj nun skribas ĝin esperante kun etaj ŝanĝoj. Post ĝia aŭskulto mi sentis min trompita, sed ne povis trovi logikan eraron en ĝi. Dum multaj jaroj mi pripensis ĝin. Nun fine mi komprenas, ke la mispenso troviĝas en nia ideo pri mono.

Ni malprave kredas, ke mono enhavas riĉecon. Fakte mono estas nur interŝanĝilo. La vera riĉeco estas la homaj servoj.

Eĉ amasego da mono neniel utilas al homo tute sola en insulo. Kontraŭe, en senmonaj socioj ankaŭ ekzistas riĉuloj, ĉar ili sukcesas konvinki la aliajn homojn, ke ili donu siajn posedaĵojn kaj laboron al la riĉuloj. Oftaj konvinkiloj estas diaj, reĝaj aŭ merkataj leĝoj.

Pablo Mendoza Casp

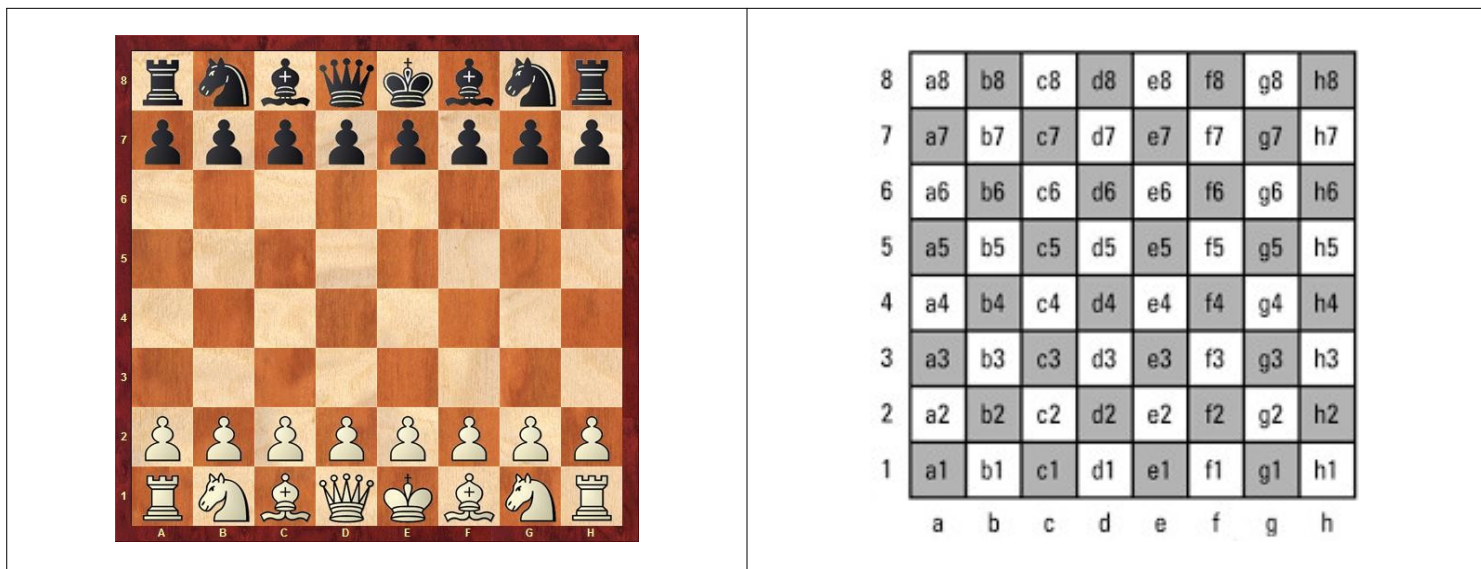
ANGULO DE LA ESPERANTISTA ŜAK-LUDANTO

de Elías Hernández Capdevila

Kaj jen la ĉiu-monata artikolo pri du facilaj ŝak-matoj, atingitaj per nur unu movo de blanka peco. Tiu ŝak-mato povus esti atingita per iu ajn peco, do, per **damo**, **turo**, **kuriero**, **ĉevalo** aŭ **peono**. Komprenoble, mi montras ankaŭ la solvon ĉe ĉiu ŝak-mato. Bonvolu provi ne rigardi la solvon ĝis post du da minutetoj.

Por faciligi al vi tiun taskon, mi ripetas necesan klarigon, pri la ĉefaj menciindaj ideoj pri tiu mirinda sporto-scienco:

La ŝak-tabulo aspektas tiel, kun pecoj (maldekstre) kaj sen ili, tute malplena:

Jen la diversaj pecoj. La pecoj moviĝas kaj samtempe ekkaptas tiel:

- **reĝo**: po unu ĉelo ĉiu-foje, en libervola direkto (vertikale, horizontale aŭ diagonale, kaj antaŭen kaj malantaŭen). Angle KING, france ROI, valencie REI kaj hispane REY.
- **turo**: laŭlonge de vicoj kaj kolumnoj (ĉe ŝak-lukto ĉiu kolono nomiĝas kolumno). Komence, estas du turoj por ĉiu ludanto sur la ŝak-tabulo. Angle ROOK, france TOUR, valencie TORRE kaj hispane TORRE.
- **kuriero**: laŭlonge de la diagonaloj. Estas ankaŭ du kurieroj sur la ŝak-tabulo por ĉiu ludanto, unu moviĝanta sur blankaj ĉeloj, la alia sur nigraj ĉeloj. Angle BISHOP, france FOU, valencie ALFIL kaj hispane ALFIL.
- **damo**: laŭlonge de vicoj, kolumnoj kaj diagonaloj. Oni povas diri ke tiu peco kapablas agi kiel turo kaj kiel kuriero, samtempe. Sed atentu: la damo ne povas agi kiel la ĉevalo ... do, ne forgesu ĉi-tiun ne-kapablon ... Angle QUEEN, france DAME, valencie DAMA kaj hispane DAMA.
- **ĉevalo**: per saltoj laŭ la litero L (du ĉeloj rekten kaj unu flanken, aŭ unu ĉelo rekten kaj du flanken). Ĝi povas transalti kaj siajn proprajn pecojn kaj la pecojn de la alia ludanto. Ĝi estas eble la plej ŝatata peco kiu staras sur la tabulo, ĉar oni povas duoblo-ataki aliajn kontraŭajn pecojn pli facile ol per kuriero, turo, damo, peono aŭ eĉ la reĝo ... Komence estas du ĉevaloj sur

la ŝak-tabulo por ĉiu ludanto. Angle KNIGHT, france CAVALIER, valencie CAVALL kaj hispane CABALLO.

- **peono**: je unu ĉelo antaŭen, neniam mal-antaŭen, se tiu ĉi ĉelo estas vaka aŭ malplena (se la peono estas ankoraŭ en la baza pozicio, ĝi povas transmoviĝi je du ĉeloj antaŭen, se ambaŭ ĉeloj estas vakaj aŭ malplenaj). Plie ĝi povas preni aŭ ekkapti pecon de la alia ludanto, kiu estas sur diagonale najbara ĉelo staranta antaŭ la peono. Komence estas ok peonoj por ĉiu ludanto. Angle PAWN, france PION, valencie PEÓ kaj hispane PEÓN.

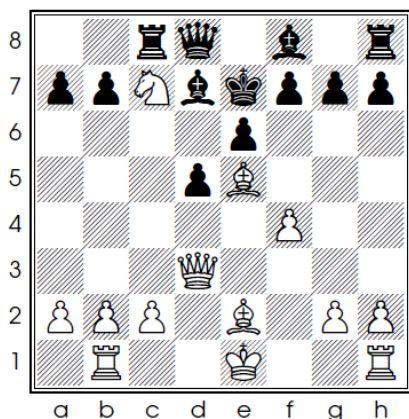

La ŜAK-LUDO estas rigardata kaj konsiderata de la UNESKO kiel SCIENCO kaj SPORTO, samtempe, kaj tiu Institucio rekomendas vigle ties uzadon kaj diskonigon per mezlernejoj en la tuta mondo.

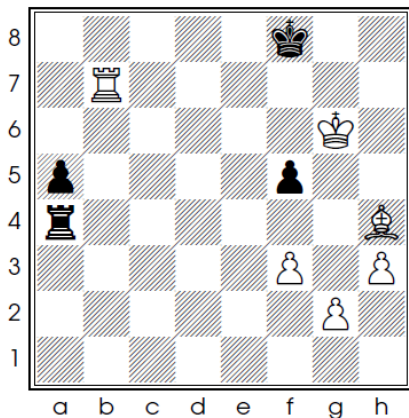
Kaj jen niaj du ĉi-monataj ŝak-matoj (rememoru: oni povas atingi ĉiun ŝakmaton per nur unu movo de blanka peco). Kvankam eble vi ne konvinkiĝos, ludi ŝak-ludon, aŭ almenaŭ

provi solvi malgrandajn problemetojn, kiel tiujn kiujn mi montras al vi, estas eksterordinara ekzerco por via menso kaj por via kapablo koncentriĝi:

Havu kuraĝon, kaj provu solvi la du problemetojn!

SOLVO: la blanka DAMO moviĝas ĝis la ĉelo a3, je la maldekstra flanko de la tabulo, kaj tie ĝi matigas la kompatindan nigran REĜON kiu subite mortas. La nigra REĜO ne povas haltigi tiun mortigon, ĉar la blanka ĈEVALO kaj la blanka KURIERO maleblas la foriron de tiu reĝa peco.

SOLVO: la blanka TURO grimpas unu ĉelon supren, ĝis la ĉelo b8, matigante la nigran REĜON. La REĜO ne povas foriri pro la atako de la blanka KURIERO kaj de la blanka REĜO.

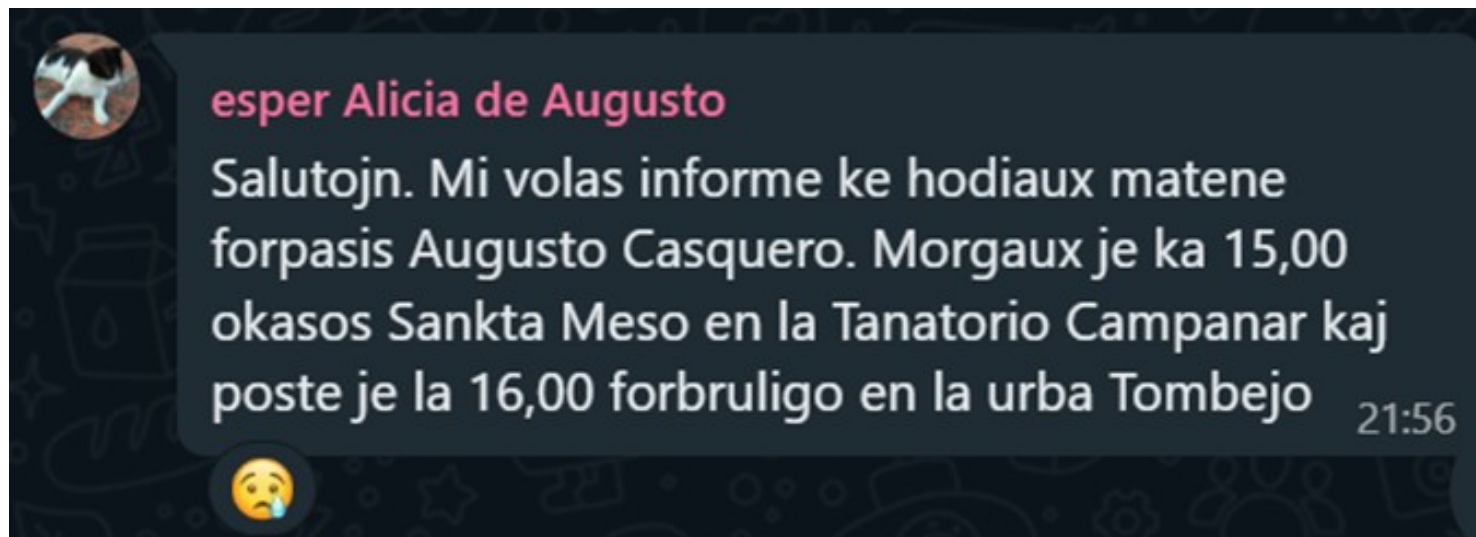
Elías Hernández Capdevila

AŬGUSTO CASQUERO DE LA CRUZ, ADIAŬ AL NE KOMPAREBLA ESPERANTISTO

de Elías Hernández Capdevila

Last-marde, la 19-an de ĉi tiu monato septembro, nia babilejo Grupo Esperanto Valencia ĉe la socia reto Whatsapp ricevis ĉi-tiun malgajan ŭacapan mesaĝon senditan de Alicia, esperantistino kaj edzino de nia kunulo Aŭgusto Casquero:

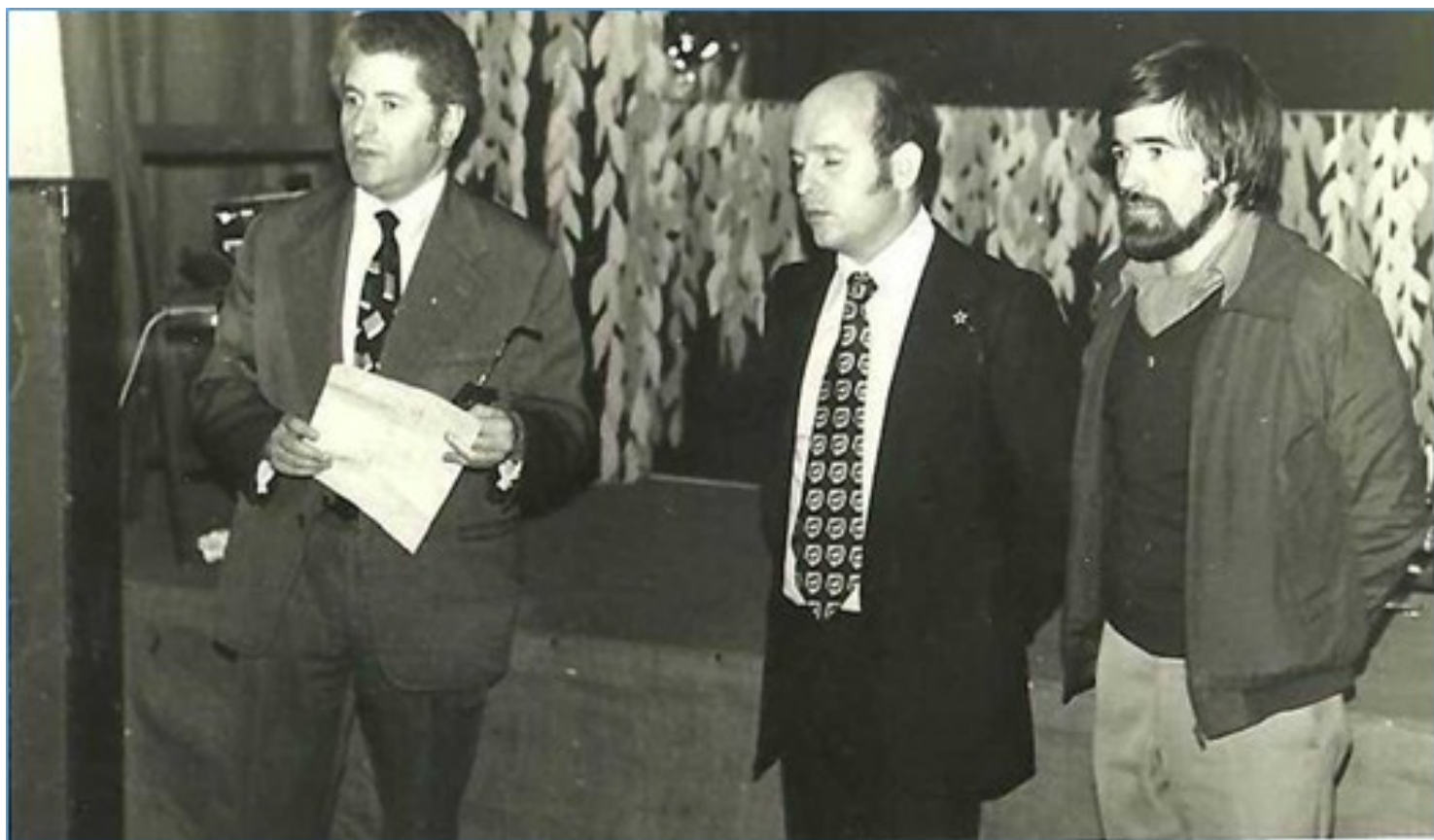

Raúl estis la unua valencia E-isto kiu reagis sendante bildo-ikoneton montrantan bedaŭron, kaj poste multe da aliaj partoprenantoj je nia Ŭacapa Grupeto sendis mesaĝetojn pri tiu tute ne atendita novaĵo.

Sabate matene, la familio –edzino Alicia kaj du filoj- okazigis Diservon ĉe Tanatorio Campanar kaj poste okazis la forbruligo de nia mortinta amiko, ĉi-foje en la Krematorejo de la Tombejo de Valencia.

Multaj valenciaj E-istoj ĉeestis tiujn du eventojn, honore kaj memore de nia kara kunulo kaj samideano.

Rememorante, tiu Meso estis ĉeestita de multaj amikoj de Aŭgusto, inter kiuj mi povus nomi Dennis, Jaŭ, Rosa,

Eduardo, Ramón Diago, Araceli, Luis, Raúl, Ana Montesinos, ..., kaj multaj aliaj.

Bedaŭrinde, jam kvar bonegaj valenciaj E-istoj forpasis dum la lastaj jaroj: Rafael Peris, José Sempere, Pascual Pont kaj nun Aŭgusto Casquero. Peris ĉeestis multege da kongresoj pri Esperanto por fervojistoj, Sempere prezidentis nian Grupon dum multaj jaroj, Pont estis kutima klera preleganto en niaj kongresetoj, kaj Casquero estis senlaca organizanto

de eventoj, li eĉ organizis la Universalan Kongreson de 1993 en Valencia.

Nia Grupo vizitis Aŭguston lastfoje antaŭ kelkaj jaroj, iomete antaŭe de la pandemio, kaj ni pasigis agrablan posttagmezon parolante kun li kaj Alicia. Poste, okaze de Esperanto evento en la Oficiala Lernejo pri Lingvoj, ni renkontiĝis kun Alicia kaj la fratino de Aŭgusto, babilante dum kelkaj minutoj, sed Aŭgusto jam ne fartis tro bone.

Aŭgusto Casquero de la Cruz, ripozu pace.

Elías Hernández Capdevila

AŬGUSTO KAJ MI, LA MADRIDAJ JAROJ

**de Dennis Keefe,
Cullera (Valencia), Hispanio**

Estis la jaro 1980, en la mezo de marto, en Madrido, ie proksime de la fama Plaza Mayor, kie mi por la unua fojo vidis ian anoncon, ian varbilon, surmuran afiŝon pri kursoj de Esperanto. La afiŝo parolis pri iu Liceo de Esperanto en la

strato Atocha de Madrido, numero 98, etaĝo 4. Mi skribis la adreson, prinitis la tagojn kaj horojn de la kursoj, kaj reiris al mia loĝejo en la Colegio Mayor de la Universidad Complutense, kie mi tiutempe provis lerni la hispanan lingvon.

Estis ege malfacile al mi lerni la hispanan kvankam mi dediĉis min plenplene al tiu tasko. Preskaŭ neniu komprenis min, kaj mi ankaŭ preskaŭ neniun. Tamen post tri monatoj en Hispanio, mi strebis kapti la vortojn kaj sencojn de miaj profesoroj ĉe la universitato, kio pli bone sukcesis, ĉar miaj kursoj tie estis speciale por eksterlandanoj: la profesoroj parolis malrapide, klare, sufiĉe simple. Kaj nun en la mezo de mia lingvo-lernada konfuzo, promenantate ie en la centro de Madrido, mi vidas tiun afiŝon pri Esperanto. Mi diris al mi, Ĉu eble provi lerni du lingvojn samtempe? Tio ŝajnas stranga, sed mi havis multe da libera tempo kiel studento, kaj mi re-rigardis la adreson de tiu Liceo de Esperanto, kaj decidis iri tien por informiĝi pri kursoj por komencantoj.

Mi prenis la metroon ĉe la haltejo nomata Moncloa, de proksime de la universitato, kaj iris al la centro de Madrido, elirante el la metroo ĉe la fama Puerta del Sol, proksime de la tiel nomata "kilómetro zero". De tie, piedirante eble 20 minutojn mi atingis la konstruaĵon en kiu lokiĝis la Liceo de Esperanto. Suprenirante piede 4 etaĝojn kaj 80 ŝtupojn, ĉar mankis lifto tie, mi finfine alvenis ĉe la sojlo de la pordo de la Liceo. La pordo estis malfermita. Mi eniris senfrape, kaj

sekvis mallongan koridoron, preterpasante du ege malgrandajn ĉambretojn. Mi serĉis iun, kiu povis paroli al mi pri Esperanto kaj pri kursoj. Kelkajn paŝojn poste mi vidis paron da homoj, unu viron kaj unu virinon. La viro nomiĝis Aŭgusto; la virino, Alicia. Kelkajn sekundojn poste, tiu Aŭgusto ĝentile salutis min.

Aŭgusto estis tre simpatia homo. Tre parolema. Tre konvinkema. De malantaŭ iu granda, antikva skribo-tablo li provis klarigi al mi, ke Esperanto estas facila lingvo, interesa lingvo. Esperanto havas ian rilaton kun UNESKO. Ke estas novaj kursoj kiuj komenciĝos en la unua parto de aprilo. Dumonataj kursoj. Dufoje ĉiusemajne. Lunde kaj merkrede, aŭ marde kaj ĵaŭde. Inter la sepa, kaj la oka kaj

duono vespere. Por komencantoj kiel mi. Ili okazos en tiu ankoraŭ ne konata de mi longa klasĉambro ĉe la alia flanko de la Liceo. "Ĉu vi ŝatus aliĝi al unu de la kursoj por komencantoj?" finfine diris Aŭgusto. Tiujn lastajn vortojn mi plene komprenis, spite al mi A1-nivelo, ni diru, de Castellano. Pagi? Laŭ mia memoro, la kurso-prezo estis 100 pesetoj. Mi donis unu monbileton kiu surhavis la bildon de la muzikisto Manuel de Falla, al Aŭgusto, aŭ ĉu al Alicia? Tio okazis antaŭ pli ol 40 jarojn; mi ne certas pri kelkaj detaloj.

Mi estis tre, tre kontenta pri mia aliĝo al tiu nova kurso. Post deko da tagoj la ĝi komeniĝos. Mi lernos du lingvojn samtempe, almenaŭ mi havis tiun esperon kvankam mi vere stumblis kaj baraktis tra la vortoj kaj gramatiko de la hispana. Intertempe, antaŭ la komenco de la esperanta kurso, mi aĉetis en la Liceo libron por komencantoj: Esperanto al Alcance de Todos, verkita de Fernando Soler y Valls de 1908, tamen laste ĝisdatigita en 1967. Trafoliumante tiun libron, priatentante diversajn gramatikaĵojn. Mi konstatis, ke Esperanto estas tia, kia Aŭgusto diris al mi: tre facila, tre interesa.

Aprilo venis. Mi kursis kune kun 34 aliaj scivolemuloj. Aŭgusto, tamen, ne estis mia instruisto. Alvenis amiko lia, Pedro Villaroig, kiu ne nur estis bona Esperantisto, sed ankaŭ doktoro pri fiziko, profesoro ĉe la Universitato Politécnica de Madrido, kaj krome, tre lerta muzikisto,

komponisto. Tamen pri la eduko-nivelo kaj talento de Pedro, mi eksciis nur multajn monatojn poste.

Kelkfoje antaŭ nia leciono instruata de Pedro, Aŭgusto parolis kun li en la oficejo, tute en Esperanto. Ankaŭ ofte partoprenis en tiaj konversacioj, Juan Carlos Ruiz, kolego de Pedro kiam ili doktoriĝis kaj profesoris ĉe la Escuela de Minas en Madrido. Mi mire kaj ĝoje aŭskultis iliajn vortojn. Estis tiuj konversacioj inter Aŭgusto, Pedro kaj Juan Carlos, kiuj por ĉiam impresis min: ili babilis tute en mia nova lingvo: Esperanto. Per tiaj neformalaj konversacioj, Aŭgusto montris al mi, ke Esperanto estas lingvo reala, utiligebla, ne nur teorie bona lingvo-ideo.

Post la fino de mia elementa kurso, mi daŭre lernis Esperanton legante, parolante, skribante, aŭskultante, kaj ankaŭ tiutempe mi komencis labori profesie kiel instruisto de la angla lingvo ĉe Berlitz, en la Plaza de España en Madrido. Tie Berlitz trejnis min en la arto de lingvo-instruado per la rekta metodo. Poste mi eklaboris, instruante en la Plaza de Cuzco, de kie ni povis klare aŭdi la futbalajn matĉojn en la stadiono Santiago Bernabeu.

Kelkajn semajnojn post mia eklaboro, mi transloĝiĝis de la Colegio Mayor San Augustín de la Universitato Complutense, kaj luprenis ĉambron en la domo Villa Rosa en la Plaza de Santa Ana, numero 15. Tiu loĝejo estis tre, tre proksime de la strato Atocha, kaj de la Liceo de Esperanto, do mi poste multe pli ofte iris al la grupo de Esperanto tie, plene

partoprenante multajn eventojn. Tie mi vidis Aŭguston kaj ankaŭ Alicia-n du-, trifoje ĉiusemajne. Tiutempe Aŭgusto estis la prezidanto de la grupo. Mi memoras plurajn momentojn kaj agadojn dum tiu periodo. Nun mi parolos pri ili.

La Konversacia Rondo de Madrido, ĉiumerkrede inter la 20:30 kaj 22:00 estis grava kunveno por paroli esperante, kaj multaj tre bonaj Esperantistoj ĉeestis tiun babilejon ĉiufoje. Aŭgusto, kompreneble, sed ankaŭ Gian Carlo

Figuiera, Ada Sikorska de Heroldo de Esperanto, Miguel Fernandez, Jorge Camacho, Pedro Villaroig, Juan Carlos Ruiz, Miguel Angel Sancho kaj dekoj da aliaj bonaj Esperantistoj, inkluzive gastojn kiel Duncan Charters, Miguel Induriz. Aŭgusto ĉiam havis ion por diri dum ĉiuj tiaj kunvenoj. Ofte li parolis ŝerce kaj serioze samtempe. Kelkfoje kiam li ŝerce parolis, oni pensis ke li seriozis. Kaj ofte kiam li serioze parolis, oni demandis al si ĉu li eble ŝercis. Tamen lia laboro ĉiam estis fruktodona, ĉu en la instruada sfero, ĉu en la organiza, ĉu en la homrilata. Aŭgusto estis la motoro de la grupo, kaj estas li ĉefe kiu sukcesigis ĝin.

La plej ŝatataj temoj de Aŭgusto dum la Konversaciaj Rondoĵoj estis Landaj kaj Universalaj Kongresoj. Ĉiam io kio rilatis politikon ene aŭ ekstere de la Esperanto-movado. Li ofte havis ideojn por novaj Esperanto-eventoj. Unu el tiuj eventoj rilatis la Mondan Futbalan Ĉampiono-Ludon, kiu okazis tiujare, 1982, en Hispanio. Aŭgusto starigis internacian simpozion pri sportoj en Esperanto.

Tiu simpozio, originala ideo de Aŭgusto, okazis de la 7a ĝis la 11 de julio de 1982, kaj li lerte petis subvencion, ricevante 150,000 pesetojn de la hispana Ministerio pri Kulturo. Kaj ne nur tion. La honora prezidanto de la simpozio estis neniu alia ol la reĝo mem de Hispanio. Al la simpozio alvenis gasto-parolantoj, Esperantistoj, el foraj landoj. La simpozio okazis en la prestiĝa Escuela de Minas

de Madrido, strato Ríos Rosas, en Madrido. Mi pensas, ke Aŭgusto eble povis havi tiun lokon por la simpozio, ĉar Juan Carlos Ruiz tiutempe profesoris tie. Mi povis ĉeesti nur la unuan parton, ĉar tiu sama semajno mi devis iri al Valencio. La prelego kiun mi plej bone memoris estis tiu de Juan Carlos, kiu parolis pri statistiko kaj sportoj, kaj detale analizis la rekordan longo-salton de Bob Beaman en al Olimpiaj Ludoj de 1968 en Meksiko.

Post unu jaro de mia eklerno de Esperanto, kaj unu jaro antaŭ la Simpozio pri Sportoj, dum kunveno de la Konversacia Rondo, en iu februara aŭ marta kunveno en 1981, mi diris al la Liceo, ke mi pensas, ke mi kapablos instrui Esperanton. La reago de la Madridanoj estis interesa. Aŭgusto kaj aliaj diris, ke mi ne havis sufiĉe da sperto pri Esperanto por fari tion. Aliaj, ĉefe Gian Carlo Fighiera kaj Juan Carlos Ruiz, opiniis, ke mi kapablos gvidi grupon, ĉar finfine mi estis tiutempe profesia lingvo-instruisto de Berlitz. En frua aprilo mi komencis instrui Esperanton! Mi trovis min antaŭ 35 novaj gelernantoj, kaj ne tute certis, kiel mi povis instrui tian grandan grupon. Du monatojn poste restis ankoraŭ 13 aŭ 14, kio ne tute kontentigis min. Tamen, en junio, la Liceo donis al mi alian grandegan grupon, 35 homojn, kaj tiu kurso okazis ĉiutage du horojn. Ĉe la fino restis 34 homoj. Mi decidis ekde tiam, ke mi multe pli dediĉos min al la instruado de Esperanto. Mi iĝis, kune kun

Aŭgusto, Juan Carlos Ruiz, kaj Felix Navarro, unu el la ĉefaj instruistoj de Esperanto en Madrido.

Aŭgusto lertis ne nur pri instruado, sed ankaŭ pri la subvencia flanko de la Esperanto-Movado. Mi memoras unufoje, kiam li anoncis al ĉiuj, ke li ĵus ricevis 50 mil pesetojn de subvencio, kaj li montris la monbiletojn al ĉiuj, svingante ilin en la aero super lia kapo. Tiutempe la luado de la Liceo, laŭ mia memoro, estis 15000 pesetojn monate, do tiu manpleno da biletoj kovros iom pli ol tri monatojn de

la luprezo. Iun printempon Aŭgusto demandis al mi, ĉu mi povus iri kun li al iu ministerio aŭ iu alia instanco por helpi peti novan subvencion. Mi respondis, ke mi scias ion ajn pri subvencio-petado, sed li diris al mi, ke ne gravas. Li pensis, ke mia vizaĝo de eksterlandano povus iel helpi. Mi iris kun Aŭgusto, kiu parolis kun la gravulo, kaj petis grandan subvencion por la Liceo de Esperanto. Jes ja Aŭgusto lertis pri subvenciaj petoj!

En la lasta parto de mia restado en Madrido en 1982, mi havis la respondecon aranĝi la kursaron de la Liceo: kursoj por komencantoj, kursoj por progresantoj, kursoj por fluaj parolantoj de Esperanto, eĉ kursoj gvidataj de mi por instruistoj. Kursoj en diversaj tagoj, diversaj tagopartoj. Mi parolis kun multaj Liceanoj por konvinki ilin instrui kursojn en la semestro: Gian Carlo Fighuiera, Jorge Camacho, Miguel Fernandez, Juan Carlos Ruiz, Miguel Ángel Sancho kaj, kompreneble Aŭgusto. La plano estis komenci tiujn kursojn la 19an de aprilo kaj fini ilin la 22an de junio. En teorio bona plano, horaro – la plej vasta en la historio de la Liceo de Esperanto, sed estis unu problemo: ni ne metis sufiĉe da anoncoj, surstrataj afiŝoj, kaj malmulte da homoj venis. Aŭgusto havis nur unu lernanton por siaj duaj kursoj: marde kaj ĵaŭde, inter la 19:00 kaj 20:30, kaj poste inter la 20:30 kaj la 22:00. Aŭgusto diris, ke unu lernanto ne sufiĉis, kaj li rezignis pri la instruado. Al mia kurso venis nur 2, sed mi

restis. Al la kurso de Jorge Camacho, ĉeestis 1 aŭ 2, lia frato kaj eble iu alia.

Aŭgusto, la plej simpatia, ĉarma ŝercema kursgvidanto en Madrido meritis multe pli da gelernantoj. Tamen en periodo de nur du jaroj, la kvanto da novaj gelernantoj ŝanĝiĝis radikale, rapide falis. Mi rimarkis tion jam en la aŭtuno de 1981, kaj rimarkigis tion al Aŭgusto. Mi tre zorgis; tamen li aliflanke estis optimista. La solvo, laŭ Aŭgusto, estis tutsimpla: meti pli da afiŝoj pri la kursoj de Esperanto surstrate. Tio ĉiam bone funkciis. Kaj Aŭgusto pravis, almenaŭ por la jaroj 1977 ĝis 1982: ju pli da afiŝoj, des pli da abundaj novaj gelernantoj. Aŭgusto bone konis la aferon, ofte organizante vesperojn de afiŝo-surgluado. Kvin, dek aŭ pli da Madridanoj de la Liceo miksis specialan paston en siteloj da akvo, prenis ĝis cent aŭ pli da afiŝoj formato A4, kaj surmurigis ilin ĉie kie ili povis en la centraj kvartaloj de Madrido. Ĝuste unu el tiaj afiŝoj mi vidis en marto 1980. La afiŝo parolis pri la kursoj, pri la facileco de Esperanto, pli UNEKSO: donis la adreson, la telefonnumeron de la Liceo de Esperanto en Madrido. Simpla mesaĝo sed ege, ege efika. Ĝi varbis CENTOJN da homoj ĉiujare, kaj pro tio la kursoj estis plenplenaj ĉe-komence kun 35 scivolemaj lernantoj. Sed, pro io, pro io ne bone komprenata, la afiŝado en 1982, ne plu tiom efikis. Ekzemple, en mia somera kurso de 1981, kiel dirite, mi havis 35 gelernantojn. En la sama periodo en 1982, mi havis nur 2!

Mi tre kontentis loĝi en Madrido, kaj speciale partopreni en la bunta vivo de la Liceo de Esperanto, sed iu evento venis poste kiu ŝanĝos mian tutan hispanan vivon. Unu, du semajnojn antaŭ la komenco de la printempaj kursoj de Esperanto de 1982, HEJS, la Hispana Esperanto-Junularo organizis tutlandan, kvartagan ekskurson al Logoño. Venis ĉirkaŭ cent gejunuloj el tuta Hispanio, sed speciale grupo el Valencio kaj aliaj apudvalenciaj regionoj. Aŭgusto ĉeestis tiun eble 100-partoprenantan kunvenon, kaj instruis la elementan kurson. Kiel ĉiam li estis ĉarma, amuza, simpatia, ŝatata de ĉiuj. Ankaŭ mi ĉeestis la logroñan aranĝon, sed mi alvenis en la lasta duono. Tie mi prelegis pri instruo-metodoj por instruistoj kaj kursgvidantoj de Esperanto.

Tiu evento ŝanĝis mian vivon en Hispanio, ĉar unu el la ĉeestantoj estis Ramón Diago, prezidanto de la Valencio Esperanto-Grupo. Al Ramón interesis mia instruado de lingvo-metodoj, kaj tial li invitis al mi iri al Valencio por fari unu-semajnan kurseton pri lingvo-instruado. Tion mi efektive faris iam en julio, 1982 ĉe la Valencio Grupo, tiam lokita en la strato Fernando el Católico, numero 45, etaĝo 3. Estis dum tiu kurso pri instruado-metodoj, kiam Ramón kaj la Valencianoj invitis min alveni al Valencio por loĝi kaj labori. Mi akceptis la inviton kaj ekloĝis ĉe Ramón kaj lia edzino Marisol en frua oktobro, ĝis kiam mi povis trovi mian

propran loĝejon, kaj komenci mian propran lingvo-lernejon en la kvartalo de la Universitato de Valencio.

Tiel finiĝis miaj tri esperantaj jaroj en Madrido, kaj komenciĝis mia nova laboro kaj instruado en Valencio. Sed sen tiu unua konversacio kun Aŭgusto, kiu konvinkis min aliĝi al la Elementa Kurso en marto 1980, mi eble ne estus parolanto de Esperanto hodiaŭ. Mi neniam pensis tiuepoke, ke kvar jardekojn poste Aŭgusto kaj mi refoje loĝos en la sama urbo kaj refoje estos membroj de la sama Esperanto-Asocio, ĉi foje VEG, la Valencio Esperanto-Grupo. Mi ankaŭ ne povis imagi, ke kiam mi iris al Ĉinio en 2008 por profesori ĉe la Universitato de Nankino, Aŭgusto telefonos al mi nur kelkajn tagojn poste, ĉar li ankaŭ translokiĝis al Ĉinio por instrui! Koincidoj: Madrido, Ĉinio, Valencio. Esperanto: Aŭgusto kaj mi. Kaj tutcerte Esperanto: kaj multaj, multaj aliaj homoj, kiuj nun esperantumas en la verda domo, konstruata de Aŭgusto, la ĉarma, parolema, dediĉita, sindonema, politike-scia, subvencie-lerta soldato de la paca armeo de Esperantujo. Ripozu en paco.

Dennis Keefe

LA ESTONTECO KIAM, KIE, KIO OKAZOS? de Eduardo Alonso Navarro

Valencia Kalendaro de Esperanto-aranĝoj

Kiam, kie, kio okazos? La Valencia Kalendaro listigas ĉiujn publikajn kaj konatajn Esperanto-aranĝojn, renkontiĝojn, festivalojn kaj kongresojn, kiuj okazos en nia komunumo, kaj kiuj bonvenigas viziton de vojaĝemaj esperantistoj.

Post la somera paŭzo, en la monato **oktobro** ni rekomencos niajn kutimajn agadojn.

Ĉiuĵaŭde, je la 5-a posttagmeze (MET), ni renkontiĝos en nia **Kafo-kunveno**, Esperanto-renkontiĝo, kiu okazas en kafejo (kiu estas elektita antaŭ semajno) por praktiki nian mirindan lingvon vizaĝe kun niaj amikoj kaj vizitantoj.

Ĉiuvendrede, je la 17-a horo (MET), per Interreto (Zoom), Dennis Keefe daŭrigos la fama kurso pri la klasika libro **Don Kiĥoto**. Kiel kutime, ni trairos 24 zorge skribitajn demandojn pri la enhavo de la ĉapitro por la semajno.

Kelkfoje la kursgvidanto gvidas la lecionon, sed plejparte la gelernantoj mem faras la demandadon, laŭeble partoprenigante ĉiujn en la leciono.

La kursgvidanto konfirmas la bonajn respondojn, kaj helpas, se bezonate, al ĉiuj trovi la ĝustan respondon.

La etoso estas trankvila kaj senstreĉa.

Vi povas trovi la libron ĉi tie:

<http://www.cervantesvirtual.com/obra/la-ingenia-hidalgo-don-quijote-de-la-mancha>

En **Cheste**, en la **Lernejo de Plenkreskuloj**, La Esperanto-kurso komenciĝos la 3-an de oktobro, gvidata de Rosa Zanón, kun la helpo de Elías Hernandez.

Samtage komenciĝos la Esperanto-klasoj por infanoj en la **Urba Lernejo Francisco Giner de los Rios**, en Cheste, ankaŭ gvidata de Rosa Zanón.

Ankaŭ en la monato oktobro, ni daŭrigos niajn kursojn por komencantoj, **KafoKurso**, kvankam ni ankoraŭ ne havas la daton, horon kaj lokon. Eble, tio okazos en tri malsamaj kvartaloj de Valencio. La kursgvidantoj estos Dennis Keefe, Elías Hernandez kaj Eduardo Alonso.

Pliaj informoj en nia ŝasapa grupo: Grupo Esperanto Valencia.

Eduardo Alonso Navarro

ESPERANTO-PLAĜO III

KURSARO DE ESPERANTO EN

HISPANIO

de Dennis Keefe

Inter 1a de aprilo kaj la 31a de majo, 2024
61 Tagoj, eventaservo.org

La plej longdaŭra kurso de Esperanto nun troviĝas en Hispanio. En Valencio. En la ferio-urbo, Cullera, apud la kvar-kilometra, blua-flaga plaĝo de la maro Mediteraneo. En

printempo. Kun la freŝa vento de aprilo, kaj la varmeta suno de majo.

Longa kurso, intensa kurso. Ok horojn ĉiutage en aprilo; kvar horojn ĉiutage en majo. Esperanto. Esperanto matene, vespere, nokte, sonĝe. Esperanto de viaj revoj. Ĉio en la ferio-loko El Prado, du grandaj naĝejoj, privataj apartamentoj kun kuirejo kaj teraso, kaj tuj apud la plaĝo.

Kursoj en aprilo, ekskurso ĉiusemajne. Kursoj en majo, du ekskursoj semajne. Renkontiĝoj. Urboj, vilaĝoj, restoracioj, kafejoj. Muzeoj, monumentoj, ĉio esperante kun amikoj de Valencio.

Por komencantoj, por spertaj Esperantistoj kiuj volas komenci – lerni instrui. Detaloj ĉe eventoservo.org.

Ni invitas vin al la 61-taga, plej intensa kursaro de Esperanto, nun en Hispanio. Gastoj, bonvenaj.

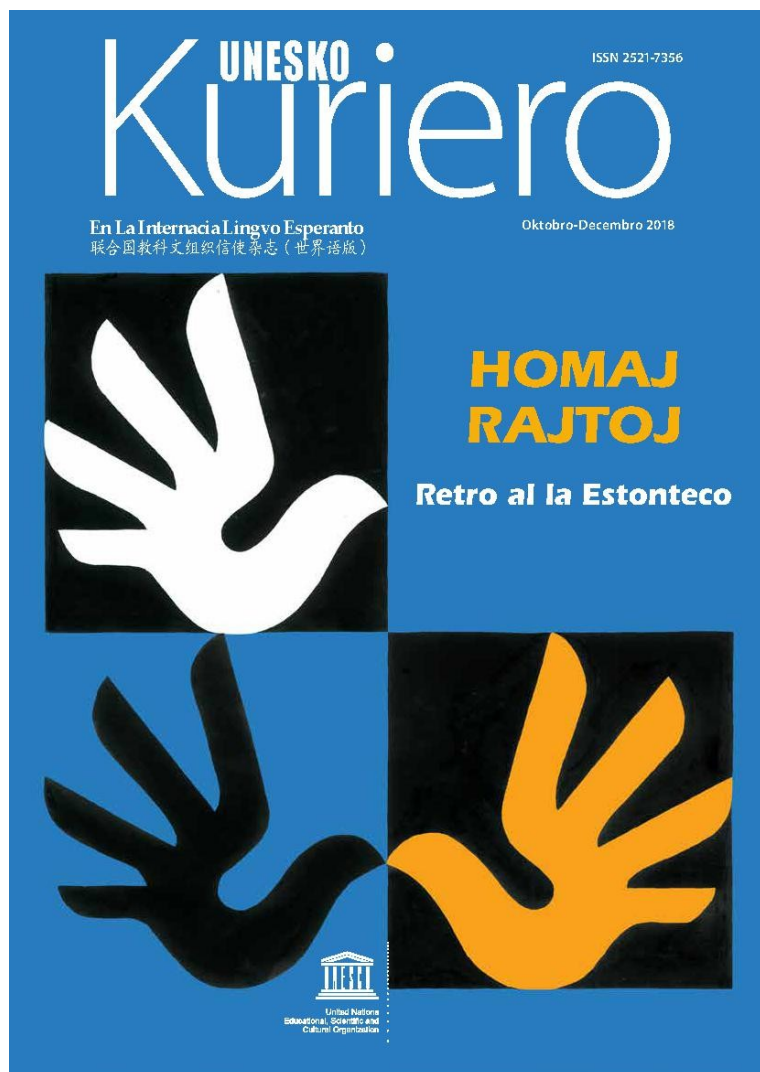
Vizitantoj, bonvenaj. Gelernantoj, reĝoj. Kaj vi?

Dennis Keefe

SEMAJNO-UNESKO

de Dennis Keefe

Inter la 8a kaj la 15a de marto, 2024
Valencia Esperanto-Grupo, Hispanio

En marto, 2024, Esperantistoj el la tuta mondo bonvenas en unu el la plej belaj, interesaj urboj en la tuta mondo, Valencia en Hispanio, elektita ĉi jare de Forbes Magazine kiel la plej bela urbo por vivi en Eŭropo. Venu kaj ĝuu ankaŭ la esperantan etoson de Valencio dum unu semajno por UNESKO (inter la 8a kaj 15a de marto), kaj tuj poste, dum unu semajno (inter la 16a kaj 23a de marto), por la mondfama

Las Fallas. La Valencia Esperanto-Grupo bonvenigas vin!

En ĉi tiuj kunvenoj de la Semajno-UNESKO, ni parolos pri diversaj temoj, elektitaj de la partoprenantoj mem, el la

fama pli ol 74-jara Kuriero de UNESKO. Esperantistoj povas libere preparoli artikolojn el la esperanta versio de la Kuriero, komence de la jaro 2017. Kaj Esperantistoj ankaŭ povas trarigardi la tutan 70-jaran arkivon de UNESKO, kaj elekti temojn kaj artikolojn el pluraj lingvoj: el la hispana, franca, angla, rusa, ĉina, araba, kaj portugala! Por trovi ĉiujn artikolojn en tiuj lingvoj, kaj ankaŭ en Esperanto, iru al Google, kaj serĉu per la vortoj: UNESCO COURIER WIKI. Tie vi havos ĉian lego-materialon, kian vi bezonos por la Semajno de UNESKO.

Kiel funkcias la sesioj en Valencia? Ĉiutage de la UNESKO-semajno, ni kuniĝos inter la 17a kaj 19a, kaj preparolos artikolojn kaj temojn de UNESKO-Kuriero. La tuto en Esperanto. Unu persono prezentas unu artikolon antaŭe legitan de li. Poste, ĉiu partoprenanto faras demandon al la parolinto pri tiu prezentado; poste, ĉiuj povas komenti kaj starigi aliajn demandojn kiuj rilatas la temon. Kaj post la

priparolado de unu artikolo de la Kuriero, iu alia homo prezentas duan artikolon elektitan de li. Poste, trian artikolon. Kaj sekve tiel.

Temoj de la artikoloj. La ĝeneralaj temoj estas Kulturo, Klimato, Medio, Edukado, Socio, kaj Scienco-Teknologio. En tiuj ses kategorioj troviĝas interesaj temoj kiel ekzemple: Niaj arbaroj, tradukado, cerboscienco, elmigrado kaj enmigrado, biodiverseco, oceanoj kaj maroj, virinoj, radio, profesoroj kaj instruistoj, klimato-ŝanĝiĝo, urbaj problemoj, homrajtoj, artefarita intelekto, la epoko antropoceno, gazetaro kaj medioj, kaj tiel plu. Abundaj temoj!

Via loĝado. Kie vi povas loĝi en Valencio? La UNESCO-Semajn komenciĝas kaj finiĝas antaŭ la fama, valencia mondfestivalo Las Fallas, do vi povos relative facile kaj malmultkoste loĝi per la servo AIRBNB. Elektu mem vian loĝejo, kaj sciu, ke ie ajn vi estos en Valencio, estas tre densa reto de busoj, metrooj kaj tramoj, kaj la bileto-prezo estas malpli ol unu eŭro.

Bonvenon al Semajno-UNESKO, kaj bonvenon al la tuj posta Semajno Las Fallas se vi volas resti kun ni, kafumu kun ni, ekskursu loke kun ni, paroli Esperanton kun ni . . .

Dennis Keefe

SEMAJNO-LAS FALLAS

de Dennis Keefe

Inter la 16a kaj la 23a de marto, 2024 Valencia Esperanto-Grupo, Hispanio

La Valencia Esperanto-Grupo invitas al vi partopreni kun ni la mondfaman, fajro-feston, Las Fallas inter la 16a kaj la 23a de marto, 2024.

Aranĝu vian loĝadon en AIRBNB aŭ alimaniere, ie ajn en la centro aŭ rando de la urbo. Ĉie en kaj apud Valencio troviĝas tre malmultekosta, publika transportado: busoj, trajnoj, metroo kaj trajnoj, do facilos iri al ĉiaj niaj esperantaj aranĝoj.

Kafo-Kunvenoj, Kunmanĝoj, Promenadoj tra historiaj stratoj kaj kvartaloj en Valencia, la "Best City to Live" en Eŭropo, laŭ la usona komerco-gazeto Forbes Magazine. Esperanto en paradizo.

Ĉeestado de la muntado de Las Fallas; vizito al la muzeo de Las Fallas, aŭskultado de la famaj eksplodo-simfonioj valencie nomataj mascletas, ĉeestado de la Nokto de Fajro (Nit de Foc), kaj la forbruligo vespere kaj noktomeze de Las Fallas.

Vizitoj al tri materiaj kaj nemateriaj kulturaj heredaĵoj de UNESKO: La Lonja de Valencia, La Tribunalo de la Akvoj, kaj, kompreneble, Las Fallas mem. Kaj sekreta vizito al la Krokodilo!

Krome, ekskursoj al interesaj vilaĝoj kaj urboj: Cheste, la "Esperanto-Urbo" de Hispanio; Alboraya, la urbo de la unika trinkaĵo horchata; Buñol, la loko de la ĉiujara tomato-batalo; Cullera, la alloga plaĝo-urbeto de la tuta regiono; Sueca, la urbeto de la ĉiujara rizaĵo-konkurso (paella).

Kaj antaŭ la Semajno-Las Fallas, vi povas ĉeesti ankaŭ nian Semajnon-UNESKO. Valoras alveni al Valencio iom frue (ĉe la Semajno-UNESKO, ekzemple), kaj forlasi la urbon iom malfrue (ekzemple kvar tagojn post la Nit de Foc) por eviti la altajn flugo-prezojn de la semajno de Las Fallas mem.

Ĝis marto, 2024!

Eventoservo.org por detaloj.

Dennis Keefe